

ה. טור [עמוד רכ"א] נ"ט
 הירושלמי [מעשה פ"ד הלכה ו] כמנחה הר"ף [נה] בן הר"ף ש"פ מימין [ה] שם בעתה ויהימין [מחמת האדם שם]:
 ט. שם כיצמות:
 י. טור [עמוד רכ] נ"ט רבינו יוסף מהירושלמי [מעשה פ"ה הלכה ה; פ"ד הלכה ו]:
 כ. משנה הענין דף כ"ו [ע"פ] כחוקימחא דרב שעת שם [נה] בן וברייתא [שם]:
 כ*. הרמב"ן נ"טפס תורת האדם שם עמוד רמ"ה:
 ל. רמב"ן נ"טפס תורת האדם [שם] ושאר פוסקים [ר"ן שם ט, כ ד"ה ומ"ט; שו"ת הרשב"א ח"ה סימן קפ"ו] מהלך דרב שעת [שם] דעתי קרי דבי רב:

ציונים פ"רמ"א
 ה"ר"ן ט"ף פרק [קמ"א] י"ו
 דהענין [ה] כ דבור ראשון:
 ו' מהנהיג [ה] לראש טינה
 מהנהיג תמו עמוד ט':

עשרת זקנים

ג' ואין עושין בערות אירוסין כו' היינו באים יש לו אשה ובנים, אבל באים אין לו אשה ובנים מותר לעשות אפילו סעודה אירוסין. מיהו עכשיו נוהגין איסור אפילו אין לו אשה ובנים [מורי בב"ח עמוד כו סוף ד"ה ונהגו]:

הגדה והכרזת

ס"ו חוקן ממהורה למענה תקצ"ו, ע"פ יד אפרים:
 ס"ז נוסף ממהורה למענה תקצ"ו, וענין זה הגיהו לנטי שר ויד אפרים:
 י"ו נוסף ממהורה אמ"ד מ"כ:
 י"ח בבל הפרקים לין אות יל לנאר הינו על מיכה "ליאריס" דלהלן, אך כבוד שמו:
 י"ט וכן הוא בכלל [מועד קטן י"ח, ב] לענין מול המועד:
 כ' בן פירס הרמב"ן [הוציא כמלך הגולה אות ג] מה שכתבו בגמרא שם "קודם לזמן הזה":
 כ"א עיין לנטי שר, יד

ח ויצבור מצודה. כגון שאין לו אשה ובנים, מותר לבנות בית חמנות (ר"ן ס'). ומה שאין נוהגין לישא אשה כלל, היינו מ"ש משום דלא מסמני מלמח (ב"י עמוד רכ"א ד"ה וע"ג). ולכן נהגו לעשות בגדים חדשים ללורך נשואין. אבל מי שקיים פריה ורביה אסור, עיין סעיף ו':
 ז' וואין נושאים. אפילו בלא סעודה: י' ש"א יקדמנו אחר. ומהאף טעמא מותר לעשות שדוכין. ומכל מקום נראה לי דאסור לעשות סעודה ואפילו בלא רקודין ומחולות, ולא דמי לסעודה ברית מילה דלית בה שמחה כלל, מה שאין כן כאן. ונראה לי דאפילו בשבת אסור לעשות, דהא בגמרא [נעמות מג, ח] קמני מראש חדש עד התענית אסור, ואי אפשר דלית בהו שבת. מיהו מה שנוהגין לאכול מיני מרקחת בשעת כתיבת התנאים לא מקרי סעודה. ונראה לי דאסור לעשות ריקודין ומחולות מי"ז בתמו ואילן: י"א פ"ספ"ר. ושמעתי

שיש אוסרין לטעול פריים י"ח כמו שכתבנו ב"ה ונראה לי דלא דמי, דזה הוי כמו נענה, ובאצילות דלענה תשעה באב קיל מחלל כמו שכתבו המוספות פרק החולץ [נעמות מג, כ ד"ה שאין, עיין מה שכתבתי סימן תקנ"ד סעיף ב' [פ"ק ד]. וי"ל וכבוד שבת פשיטא דשרי [ה] י"ח כמו שכתבו סעיף ג' [נהגה] וכל שכן ללורך טעילה: י"ב ולכבב. [ה] דנראה כמסיח דעמו מהאצילות:

וירושלמי מעשה פ"ה הלכה ה; פ"ד הלכה ו] י"ח, משמע דבלאו האי הששא אסור לארס. ובטור [עמוד רכ] כתוב דצירוסין בלא סעודה ליכא שמחה, וקשה אם כן למה הו"לרכו בגמרא לטעם שמה יקדמנו אחר. נראה לי דקצירה ליה להטור דמקום שאסור משום אצילות לא מהני שמה יקדמנו, [ה] וראייה מחלל דפסק הטור יו"ד סימן ש"צ [עמוד שמג] דאסור אפילו בצירוסין, וכן לענין מעשים דאם עברו ולא נענו דממעטים אף בצירוסין כמו שכתבו בהלכות מעשים [סימן תקעה עמוד ר"א], אלא ודאי דלא מהני טעם שמה יקדמנו אלא לענין מול המועד דלא הוה טעמא משום אסור שמחה אלא משום עירוב שמחה בשמחה, לזה מהני שמה יקדמנו. ומשום הכי כתב הטור הימר צירוסין אפילו במקום אצילות, משום דאין כאן שמחה, והיינו שמחה גדולה לית כאן, לאפוקי מנשואין כמו שכתב הטור [עמוד רכ] אבל בנשואין בלא סעודה איכא שמחה, [ה] ור"ל שמחה גדולה. ואף על גב דהטור הביא כאן דברי רבינו יוסף דמתן טעם גם בשמחה באב משום שמה יקדמנו, היינו כיון שכבר הקדים דאין כאן שמחה גדולה משום הכי מהני גם טעם שמה יקדמנו אף על גב דאיכא קלת שמחה, ותשעה באב לא חמיר כמו אב, דאצילות ישנה היא, כמו שכתבו ציר"ד סימן ש"צ [עמוד שנה] ובב"י [שם]:

שערי תשובה

(ט) מצודה. עיין באר היטב. עיין בשו"ת שכות יעקב [ח"ב סימן לה] שהשיג מזה על שו"ת חינוך בית יהודה [סימן כא] לענין לישא אחר ל"ב בעומר, וכתב לחלק בין זה לאצילות, ע"ש. ופעם אחת הקול חכם אחר בענין נשואין חוץ ימי הספירה ולא עלה זיווגם יפה, לכן נראה לי דשומר נפשו ירחק מנשואין בימים האלו אף שיהיה הרבה צדדים להקל, כי חמירא סכנתא מאיסורא, עכ"ל: (יא) פ"אראם. עיין באר היטב. ועיין ביד אפרים מה שכתבתי על דברי הט"ז ס"ק ג', ועיין בשבות יעקב חלק ג' [סימן לה] שכתב גם כן כדברי הט"ז בזה, ע"ש: (יב) פ"אפ"ר. עיין באר היטב. ועיין בשו"ת איתן האורחי סימן מ"ח ומ"ט בענין זה, שכתב בשם מה"ר שלמה מלובלין לאסור בימי הספירה ובימי המצרים, וכן בשם הגאון מה"ר אברהם אשכנזי ו"ל שנהגו בארץ אשכנז שלא ליטול צפרנים בין המצרים, והוא ד"ל כתב נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי במדינתנו נוהגין לא בספירה ולא בין המצרים, והמיקל לא הפסיד, דכיון שהאחרונים שבזמננו לא הוכירו האיסור מסתמא היו מתירין גם כן, ע"ש. ועיין ביד אפרים שכתבתי בשם האליה רבה [סימן ו] בזה. ועיין בדגול מרבה [אוצר מפרשים ט"ח] שמוחר לטרוק במסרק, דלא כשיירי כנסת הגדולה [גב"י אות לא], דהא באב"ל מותר אפילו חוץ שבטה, ועיין בשו"ת רגם שם דוקא לאשה מותר אבל לא לאיש. ומכל מקום נראה דכאן קיל טפי ואין איסור מסרק, וכן עמא דרב:

(ב) ואם היה כותלו כו'. נראה לי אפילו אם הוא בענין שאין צו סכנה אלא שיש לחוש להפסד ממנו גם כן מותר בזה לבנות, וראייה מדכתב הטור [עמוד רכ"א ח"ו], ואמר בירושלמי [מעשה פ"ד הלכה ו] דהא דתימא בנין של שמחה אצל אם היה כותלו גובה ליפול מותר. ובנין של שמחה היינו בונה בית חמנות לבנו כו', ולפי זה הא דאמר אם היה כותלו גובה מותר אפילו בכותל של חמנות קאמר שמומר אם הוא גובה, ויש אומרים כיון דגמרא [נעמות מג, ח] דידן אסור בנין פסח כל בנין קאמר כו', עכ"ל. וקשה למה אמר ולפי זה כו' הא ודאי גם ליש אומרים מותר אם גובה ויש סכנה, יהיה מה שיהיה [ה] אין לך דבר שעומד מפני הסכנה, על כן נראה דלא מיידי הטור כאן משום סכנה, דאפילו באין סכנה כגון שעומדת הכותל בחצר [ה] ואפשר לטרוק (החדר) [החצר] י"ח ולא ינטס אדם לשם

אפילו הכי מותר, כיון דאין אסור בנין אלא בשל שמחה, וצוה מותר אפילו בשל שמחה. אבל לפי ה"ש אומרים [ה] דאסור בכל בנין, ממיילא גם אם גובה ליפול אסור כל שאין בו סכנה. וזה מדדוקק בלשון הטור [ר"ס] סימן תק"מ לענין מול המועד כתב ואם הוא מסוכן ונוטה ליפול כו', וכו' לא זכר סכנה, אלא ודאי דכאן לא מיידי מסכנה, [ה] וי"ח אפילו הכי מותר [ואפילו] י"ח בשל שמחה, כן נראה לענ"ד: (ג) ש"א יקדמנו אחר. כן אימח בגמרא

באר היטב

(ח) נצודה. אפילו אם הוא בענין שאין צו סכנה אלא שיש לחוש להפסד ממנו גם כן מותר לבנות, [ע"פ] [סימן כ], ואין אסור אלא בנין שהוא להרוסה, (ט"ז) [מ"א] [סימן ו]: (ט) מצודה. כגון שאין לו אשה ובנים, מותר לבנות בית חמנות, ר"ן. ומה שאין נוהגין לישא אשה כלל, היינו משום דלא מסמני מלמח, ב"י, [מ"א ס"ק ח]. ועיין בפשוט שכות יעקב חלק ב' סימן ל"ה. ולכן נהגו לעשות בגדים חדשים ללורך נשואין. אבל מי שקיים פריה ורביה אסור, עיין סעיף ו', מ"א [שם]: (י) נשיב. אפילו בלא סעודה, [מ"א ס"ק ט]: (יא) פ"אראם. ומהאף טעמא מותר לעשות שדוכין. ומכל מקום נראה לי דאסור לעשות סעודה ואפילו בלא ריקודין ומחולות, ולא דמי לסעודה ברית מילה דלית בה שמחה כלל, מה שאין כן כאן. ונראה לי דאפילו בשבת אסור לעשות, דהא בגמרא קמני מראש חדש עד התענית אסור, ואי אפשר דלית בהו שבת. מיהו מה שנוהגין לאכול מיני מרקחת בשעת כתיבת התנאים לא מקרי סעודה. ונראה לי דאסור לעשות ריקודין ומחולות משבחה עשר בתמו ואילן, [יב] פ"ספ"ר. וליטול הצפרנים נראה לי דמותר, ולכבוד שבת פשיטא דשרי, וכל שכן ללורך טעילה, מ"א [סימן י"א]. וע"פ ס"ק [י"ב] [יג] אסור בשבת שמה תשעה באב במומר, ע"ש: (יג) פ"בבב. דנראה כמסיח דעמו מהאצילות, [י"ח] מ"א ס"ק י"ח:

מבואר כפי צדמא
 בכותל מסו' שאין שיהי גשמי
 מ"ח. כו' גשמי

כתיבתה עם וכפילוש
 יי [שם ד"ה ויהיו שגור]
 שם ד"ה גרפי; רמב"ן
 זו מורה האדם שם בשם
 הגאונים:
 והא [דרכי יחזק בל גיורי
 ייה] דרכי יוחנן [שם]:
 טור [עמוד רכז] בשם
 הערוך [הפ"ה סימן
 זא; מוספות מעד קטן כג,
 י"ה כל, והפנינו ל א ד"ה
 ויהו, בשם רש"י; מרדכי
 ית רמז תרלג; מנר משנה
 זו ה, ו כענת הרמב"ם]:
 כ"י [שם ד"ה כחט]:
 ה"ר יהודה בר ראובן
 [הוגא ברין שם]:
 ימוקי יוסף [מועד קטן
 י, ב ד"ה בל]:

ציונים ארמ"א

מהרי"ל שם סוף
 עמוד רלט:
 דוקח [סימן טז] (וא"י)
 גורד[ח] כ"ו [פעמים סימן
 מה"ר אברהם מפראג
 אורו לעור; מהרי"ל שם
 עמוד רמ]:
 הגהות שערי דורא
 הלבט נדה אות טו]:
 דברי עצמו כ"ו:
 חוספות פרק בחרא
 צניח [ג א ד"ה ומחויבה]
 ומהרי"ל [שם]:

יג בתשעה באב עצמו. [א] אבל במשאל צנימן [סימן ה] משמע
 שמומרות ללבוש לבנים, וכן משמע צ"ח [עמוד רכו ד"ה ומחזן] וצ"י
 סימן תקנ"ד [עמוד רמז ד"ה ורביטן] בשם מהרי"ק שורש ל"ה:
 יד [ט] וכן אבבוד שבת. משמע שגם לכבוד שבת [ו] מומר
 לכבס ביום חמישי, וכן הוא בטור
 [עמוד רל] ובמשנה [פעמים כ, ב] וכן
 משמע סעיף ד', וכן כתב הב"ח
 סוף סימן זה [שם ד"ה ומחזן] לנהגין
 היחור. אך הדרכי משה [אות ו ד"ה
 שלג נחזון] כתב וז"ל, רחילה היא
 לנו להחיר בערב שבת מקל וחומר
 דכיוס שאסור מדינא ואפילו הכי
 מותר לכבוד שבת, קל וחומר
 צרחילה, אלא שנהגו אסור אפילו
 צרחילה, עכ"ל, משמע דכיוס נמי
 נהגו אסור. ומכל מקום יש להקל
 אם אין לו כמות לשבת, וכן משמע
 בהגהות מיימוניות [פעמים ה אות ט],
 ועל ידי עכו"ם פשיטא דש"י.
 [וכתוב בהגהות אש"י [שם פ"ד
 סימן לנ] דמספורת אסור אפילו
 לכבוד שבת, ע"ש. ונראה לי הטעם,
 דבלאו הכי אין רגילין לספר ככל
 שבוט: שו מראש חדש ואי"ף.
 [ט] [ו] אפילו אמר לה לכבס
 אחר תשעה באב:

חדש עד אחר התענית [ב] אם לא ללורך מצוה [ג] כגון [א] אשה הלושבת לבנים מותרת לכבס וללבוש
 לבנים ולהציע תחמיה [בא] [ט] אבל יג בתשעה באב עלמנו [י] לא תלבש לבנים רק לנשבת חלוק
 בדוק ויפה יד [כב] [י] וכן [ט] לכבוד שבת לובשים כלי פשתן [טו] [ו] ומיעינין לבנים כמו בשאר
 שבתות [כג] א וחסור ליתן כלים לכובסת כותיה [י] לכבס שו מראש חדש ואלך [כד] אבל קודם
 ראש חדש מותר לתת אף על פי שכובסת אחר ראש חדש:

הקשה על צ"י כמה שכתב דכיוס לא שאני כו', דזה אי אפשר להרמז"ן, דלדעתו כלי פשתן אין בהם משום גיהוץ שלנו ולא משום
 כיבוס שלהם, גם הכ"י גופיה כתב קודם לזה [עמוד רכה דבור ראשון] ומיהו כלי פשתן ישנים צין לבנים צין כבושים לכבס לא ונהגן להניח
 מומר, [ע"כ]. ונראה דלא דק או שיש טעות סופר כו', עכ"ל [הנ"ס]. הוא סבר דמה שכתב צ"י כיוס לא שאני לן כו' היינו לאסור
 לכבס ומשום הכי הקשה לו כן, אבל צלחאמ לא דק בדברים אלו, דהצ"י קאי על הרמז"ן דמיידי [ו] צנגדים מכובסים כבר קודם שבוט
 זו אלא דבשבוט זו צל לנהגן אותם, זה אסור אפילו בפשתן אפילו בגיהוץ שלנו, אבל צלחאמ מכובסים מומר אפילו בגיהוץ שלהם כדי
 להניח, ומה שסיים הרמז"ן וגיהוץ שלנו נמי אסור צין צינים, פירוש במכובסים דקאי אלסמין ליה. וזה פשוט לעני"ד לדעת הרמז"ן.
 אשה הלושבת לבנים עיין מה שכתבתי ציו"ד סימן שפ"א [מ"ק ב] מדין זה:

עדר אהם אמהריק"ש

תקנא כפי"ג כיון שנהגו כו'. ויש טהגין הימר על ידי נכרית [י"ח] במים א"ב רכו'. ולסנחא זו מומר לכבס במים לנד כדי להניח אפילו בערב תשעה באב. ונהגו הימר
 לכבס נגדי קטנים כדי ללפסן:

שערי תשובה

[יז] אכבס, עיין באר היטב. ועיין ביד אפרים על דברי המג"א בזה. ועיין בברכי
 יוסף [אות ח] בשם נחפה בכסף [ח"א י"ד סימן ד ל, ד] דאף לפי מה שכתוב בפרי
 חדש סימן חס"ח [אות א ד"ה ומה שכתב] דאמירה לעכו"ם בשאר איסורים ורבנן
 שרי, משום הזמרה דתשעה באב נהגו לאסור אפילו לומר לכובסת שהיא תקח
 הבגדים ותכבסם [י]. ועיין במחזיק ברכה [אות ח] בשם זרע אמת [ח"א א"ח סימן
 טז] שלתת לכובסת בגדי פשתן ערב ראש חדש שחשרת אותם בו ביום במים
 ואחר שנכנסו אב תגמור ללבנם על ידי מים ואפר ובורית כמנהג, והכל בבית
 ישראל, [ו] אף על גב דמדינא יש להחיר מכל מקום נכון ליהור גם בזה להיותו
 בבית ישראל ואיכא משום מראית עין, ע"ש. ועיין לקמן [באר היטב] ס"ק ל"ה:

אבושי שרד

(ד) ואפילו משפחות הידים כו'. זה לטון רש"ל [בנחמונו לעור]
 ואנחנו נוהגים אסור אפילו מראש חדש כל דבר שנהג בשבוט שחל
 תשעה באב, חוץ ממה שאיך לכבוד שבת אין לשנות כלל כגון כמות
 ומטפת לנהגין הימר, אבל בצדייני כמדומה שנהגו בו אסור.

וז"ע דמהמריין באבל ממש אף
 הכמות לשבת [י"ד סימן שפט שפיף
 ג בהגה], אבל מטפת הידים והשלחן
 כמדומה שנהגין הימר פשוט אפילו
 באבל הנראה לעני"ד כתבתי, ועיין
 ציו"ד סימן שפ"ט [בנחמונו לעור],
 עכ"ל: [ה] וכ"כ פשתן כו'.
 בטור [עמוד רכז] בשם הרמז"ן [מורה
 האדם עיין אבילות ישנה עמוד רמז] הא
 דאין כבלי פשתן משום גיהוץ דוקא
 צינים, אבל כדשים יש בהם משום
 גיהוץ. אלמא דכלי אמר אפילו צינים
 אסור, הלכך כלים חדשים צין לבנים
 [ו] צין כבושים אסורים, וכן צינים
 מכובסין כולן אסורים אפילו להניח
 אחר השבת כו', עכ"ל. [ז] נראה
 פירוש דהן צינים מכובסים דקאי
 גם כן דוקא אאסור גיהוץ, דכמו
 שאסור גיהוץ כדשים כן אסור
 לנהגן כלים מכובסים, וזה אפילו
 בכלי פשתן, וזהו שכתב צ"י [עמוד
 רכה ד"ה וכן] וכן ישנים מכובסים
 צין לבנים צין כבושים צין דלמר צין
 דפשתן כולן אסורים, דכיוס לא
 שאני לן צין אמר לפשתן, עכ"ל,
 פירוש לענין גיהוץ דכלים מכובסים
 אין חילוק צין אמר לפשתן כמו שאין
 חילוק כדשים צין אמר לפשתן.
 [ומו"ח ז"ל [כ"ח עמוד רכו ד"ה ואיכא]

הקשה על צ"י כמה שכתב דכיוס לא שאני כו', דזה אי אפשר להרמז"ן, דלדעתו כלי פשתן אין בהם משום גיהוץ שלנו ולא משום
 כיבוס שלהם, גם הכ"י גופיה כתב קודם לזה [עמוד רכה דבור ראשון] ומיהו כלי פשתן ישנים צין לבנים צין כבושים לכבס לא ונהגן להניח
 מומר, [ע"כ]. ונראה דלא דק או שיש טעות סופר כו', עכ"ל [הנ"ס]. הוא סבר דמה שכתב צ"י כיוס לא שאני לן כו' היינו לאסור
 לכבס ומשום הכי הקשה לו כן, אבל צלחאמ לא דק בדברים אלו, דהצ"י קאי על הרמז"ן דמיידי [ו] צנגדים מכובסים כבר קודם שבוט
 זו אלא דבשבוט זו צל לנהגן אותם, זה אסור אפילו בפשתן אפילו בגיהוץ שלנו, אבל צלחאמ מכובסים מומר אפילו בגיהוץ שלהם כדי
 להניח, ומה שסיים הרמז"ן וגיהוץ שלנו נמי אסור צין צינים, פירוש במכובסים דקאי אלסמין ליה. וזה פשוט לעני"ד לדעת הרמז"ן.
 אשה הלושבת לבנים עיין מה שכתבתי ציו"ד סימן שפ"א [מ"ק ב] מדין זה:

באר היטב

[יז] א"א. אבל במשאל צנימן משמע שמומרות ללבוש לבנים, וכן משמע
 צ"ח וצ"י סימן תקנ"ד, [מ"א ס"ק יג]: [טו] אבבוד. משמע שגם
 לכבוד שבת מותר לכבס ביום חמישי, ויש להקל אם אין לו כמות לשבת,
 ועל ידי עכו"ם פשיטא דש"י, מ"א [ס"ק יד] ע"ש: [טז] ובציניין.
 עיין ט"ז [ס"ק ד] שאוסר להניע הקטנים, בשם רש"ל: [יז] אכבס.
 אפילו אמר לה לכבס אחר תשעה באב, מ"א [ס"ק טו]. ועיין סימן
 תקמ"ג ס"ק ה' מה שכתבתי שם. [ובספר אליה רבה ס"ק ח צירד
 להקל בזה לכבס לאחר תשעה באב, וילין מחול המועד, ע"ש,
 הגא"א]:

וכו' ואנחנו נוהגין איסור אפילו מראש חודש כל דבר שנהג שבצבע
 שחל להיות תשעה באב בחוכה חוץ ממה ששייך לכבוד השבת אין לשנות
 כלל כגון כמות ומטפחת דנהגין הימר אבל בסדינים כמדומה שנהגו
 איסור ולי"ע דמחמירין בצבל ממש אף הכמות לשבת אבל מטפחת
 הידים והשולחן כמדומה שנהגו
 הימר פשוט אפילו בצבל הנראה
 לעניות דעתי כחבתי ועיין לקמן
 ביורה דעה סימן שפ"ט (ביאור הרש"ל
 לטור) עד כאן לשונו. עוד נוהגין

עכשיו להחמיר מתחלת ראש חדש לענין כיבוס אבל תספורת נוהגין
 להחמיר משבועה עשר בתמוז וכמ"ס בננהגי מהר"א טירנא (עמ' עד)
 ונשאלתי בצבל שאירע שלשים שלו זי"ח בתמוז והשנתי דאין להחמיר
 בתספורת דאע"ג דמתכפוהו אביו זה אחר זה מיקל בתער אבל לא
 במספרים כדאימא בפרק אלו מגלחין (מו"ק י:): מכל מקום כאן שאינו
 אלא מנהג בעלמא אין להחמיר כולי האי אבל כהאי גוונא בשבת שחל
 להיות תשעה באב בחוכה אסור בין בציבוס בין בתספורת:

ז כתב רבינו שב"ט דהוא הדין נמי כלים חדשים
 אסור לתקן בשבת שחל תשעה באב להיות
 בתוכה דגרסינן בירושלמי בפרק מקום שנהגו (ה"א):
 וחסור לתקן ולהניח וזכרשמי פרק
 מקום שנהגו (פסקים ה"א) הני נשי
 דנהיגי דלא למשחי מדעייל אב מנהגא ויש לומר יג' דלא למישחי
 חמרא אבל רבינו נסים גאון לא גרים חמרא ופירש לשון בשחי או
 בערב וכיון שהשחי אסור כל שכן תיקון בגדים וראוי להחמיר בזה
 אפילו מראש חדש תניא בהחולץ (יבמות מג.) קודם הזמן הזה העם
 ממעטין בעסקיהן וכו' והוא הדין לתיקון בגדים חדשים דהוא נמי
 בכלל מיעוט שמחה עד כאן ובהגהות מימון (תעניות פ"ה אות ה)
 הזכירו זה ג"כ ובהגהות מימון התדשות (שם אות ו) נשם הרוקח
 (סי' עי) כתוב וזה לשונו נראה דאסור לתקן בגדים חדשים ומגעלים
 חדשים בשבת שחל תשעה באב להיות בחוכה (ב): וכתב בתרומת
 הדשן (סי' קנב) נראה דאזתה מלאכה שעושין הנשים ללעיפוס קודם
 הכביסה שמוללים הקצוות אין לאסור בשבת זו כל עיקר בצעיפי גויים
 דאפילו בצעיפי ישראליות אינו אלא חומרא ימירה דלא דמי כלל
 לתיקון השחי לבגדים החדשים וגם הנשים הטוות חוטים כדי לתפור
 בהם בגדים ומחייבת ממלאכה זו נראה דשרי לטוות בשבת זו דהך
 נמי לא דמי לתיקון השחי שהוא בתחלת אריגת הבגדים (ג) ואיכא
 שמחה בדבר מה שאין כן בחוטי התפירה עכ"ל: ודע דהתם
 בירושלמי יהיב טעמא למנהגא דלא למשחי מפני שזו פסקה אבן
 השתיה מהטעם כי השמות יתרוקן (תהלים יא ג) (ד). ויש לשאול
 מאחר שהירושלמי אומר מגו דעייל אב דהיינו מראש חודש מה ראה
 רבינו שב"ט שלא לאסור אלא בשבת עומה שחל תשעה באב להיות
 בחוכה כמו שמצואר בדברי רבינו וכדמשמע במרדכי ועוד יש לשאול
 למה כתב שהטעם שראוי להחמיר מראש חודש הוא מפני שזה בכלל
 מיעוט שמחה הוא חיפוק ליה משום דאמרינן בירושלמי דמדעייל אב
 הוי מנהגא ועוד יש לשאול היאך כתב שב"ט דאסור לתקן כלים
 חדשים הו צירושלמי לא קאמר דאסור אלא שהוא מנהג כשר. ונראה
 לי דמשום דצירושלמי קאמר דמדעייל אב הוי מנהגא למד רשב"ט
 דבאזתה שבת איכא אסורא דאי לא הכי לא היו מחמירין לנהוג איסור
 מראש חודש והיה מספיק שהיו אוסרים באזתה שבת אלא ודאי מדינא
 אסור באזתה שבת והם החמירו לנהוג איסור מדעייל אב וכתב שראוי
 להחמיר בזה מראש חודש ולאסרו אף במקום שלא נהגו מטעם מיעוט
 שמחה וכדתיניא בהחולץ דמראש חודש עד התענית ממעטין בעסקיהן
 כו' ועוד יש לומר שרשב"ט סובר דהא דקאמר בירושלמי מנהגא היינו
 בלבד דלא קיימא לן כרבי מאיר דאסור מראש חודש אלא כרבן שמעון
 בן גמליאל דלא אסר אלא באזתה שבת והו שכתב רשב"ט דשבת שחל
 באזתה שבת וקודם לאזתה שבת מותר כרבן שמעון בן גמליאל ומיהו ראוי
 להחמיר מראש חדש אע"ג דלא קיימא לן כרבי מאיר משום
 דבכלל מיעוט שמחה הוא וכהי"א דתיניא בפרק החולץ והו דקאמר
 דלא למשחי עמרא נראה דלא שגא לו לא שגא לאחרים בין בשכר
 בין בחנם נהוג דלא למיעבד דהא בכל גוונא שייך טעמא דשפסקה זו
 אבן שמיה וכו' השמות יתרוקן:

7 n כתב רשב"ט דהוא הדין וכו'. פירוש כמו שאסור לספר
 ולכנס בשבוע זה מפני שהוא מלאכה לזורך תענוגי הגוף הוא
 הדין נמי כלים חדשים ומפני שגראה כמוסיף על התלמוד שלא אסרו
 אלא לספר ולכנס לכן הביא ראה מהירושלמי לפי פירוש הר"ר יוסים
 גאון שאפילו בשחי יש מנהג לאיסור כל שכן תיקון בגדים חדשים
 ומעמה קצרא לומר דבכלל האיסור תספורת וכביסה נמי איסור תיקון
 כלים חדשים ואע"ג דלפי הסברה היה ראוי לאסור אף תיקון כלים
 ישנים כמו לענין כיבוס דישינים דאסור אלא דמאחר דלא אחי במכל
 שכן דשחי דאיכא למימר שאני שחי שהוא תיקון מחדש והו נראה
 כמוסיף על התלמוד הלכך לא אסרו רשב"ט ומשום הכי נמי לא אסר
 רשב"ט מראש חדש מפני שלא אסרו בתלמוד מראש חדש אלא דברים
 המוסיפים שמחה וכמו שלא אסרו לספר ולכנס מראש חדש וכמו
 שנבאר בתחלת סימן זה אח"כ כתב וראוי להחמיר בזה מראש חדש
 וכו' כלומר אע"פ שבתספורת וכביסה אין איסור מראש חדש מפני
 שאינו בכלל מיעוט שמחה אבל תיקון בגדים חדשים יש בהן משום
 מיעוט שמחה. ונ"ל ק"ת סמך לדבריו שהרי הקונה כלים חדשים מדרך
 שהייוו זה פשוט דברכת שהייוו אינה צאה אלא על דבר שמחה:
 ונראה לי לפי מנהגינו לאסור כיבוס מראש חדש אפילו בישינים
 וכדעת הרמב"ן ולא מדינא הוא הדין נמי תיקון כלים יש לאסור
 מראש חדש אפילו בישינים ואע"פ שאינו בכלל מיעוט שמחה בתספורת
 וכביסה ונראה עוד דלפי הדין אין איסור אלא שלא יכנס הישראל
 בעצמו שהרי עיקר הטעם דנראה כמסוח דעמו מלהתאבל על ירושלים
 שעוסק בציבוס בגדים והוא הדין לענין תיקון בגדים אלא שנהגו לאסור
 [אפילו ע"י גוין יד] וכן משמע במהרי"ל (ה"י ח"ב עמ' רמד):

דרכי משה

שמחה דבמלאכתו הוא עוסק דהרי לא התירו כאן אלא טוויית החוטים
 משמע הא הבגר עצמו אסור וכן כתב ב"י: (ד) ולפי טעם
 הירושלמי זה צריך עיון דמנא ליה ללמוד דכל שכן תיקון בגדים

(ב) במנהגים (מהר"א קלוזנר סי' קלג אות ט) על מילה שהיתה בין ראש
 חודש אב לתשעה באב ולבשו המוהל ובעל ברית בגדי שבת. ונוהגים
 דגם האב לובש בגדי שבת: (ג) והאר"ך בתשובה ומשמע שם

עלמנ כצית שמאי וכפירוש רש"י לשם אלמא דכל שאר תומרות שרי ואינו דומה להטיה דקריאת שמע והוא הדין נמי תומרא זו לתשעה באב עד שבת נחמו הלכך אין לנטל המנהג ועוד היום נוהגין כן מקצת פרושים וכן עיקר ודלא כמהרש"ל: (ט) ויש מקומות שנהגו לנטל השמיטה מראש חדש עד שיעבור התענית עד כאן והוה מנהג אשכנז. ועיין צמח שאכתוב לקמן נסימן תקנ"ח: ומי שיש לו תישים שזמנן הגיע לשטן ולמכור העורות מראש חודש ואילך ורצה ליתן לקצב גוי לנחן נראה לכיון דישראל אסור לנחן וכדמיא עיקור שיש זה טרפה אסור ושלין זה טרפה מותר ופירש רש"י צפרק קמא דעבודה זרה (דף י"א.) עיקור שיש זה טרפה שהנהמה נטרפה זו אסור לעשותו ואע"פ שאין סופו ליהנות ממנה אסור לגרום טרפות לנהמה ידים עכ"ל וכל שאסור לישראל עולמו אסור לומר לגוי לעשותו בשלו וכל שכן הכא דסופו ליהנות מהן ואף על פי שהמוספות (ד"ה עיקור) הקשו על פירוש רש"י והמירו לגרום להם טרפות יש לנו לתפוס כרש"י לתומרא ואף לפירוש התוספות כיון שנהנה אסור לעשות סחורה בגלות וטרפות כמבואר בורה דעה סימן קי"ז:

כל השבת והלכה כרבן שמעון בן גמליאל דלא אסר אלא באותו שבוע ולא כרבי מאיר דאסר מראש חדש ואילך. ואם חל תשעה באב יום ראשון או בשבת ונדחה עד אחר השבת מותר בשתי שבתות בשבוע שלפניו מותר כיון שנדחה התענית עד יום ראשון אם כן שבת ראשונה אינה שבת שחל תשעה באב להיות בתוכה ובשנייה נמי הוא אחר התענית הלכך מותר בשניהן ובספר המצות כתוב שנהגו כשחל להיות בשבת לאסור כל שבוע שלפניו לספר ולכבס וכתב בספר המצות קטן (סי' צו עמ' ס) פירוש לפירושו כל השבוע לבד מיום חמישי ויום ששי כי היאך יאסור ביום חמישי וששי הלא אפילו כשחל תשעה באב בערב שבת שרי ביום חמישי כל שכן כשחל להיות בשבת וגם בשאר ימי השבוע הוא חומרא יתירה. ואם חל תשעה באב בערב שבת כגון למקדשין על פי הראייה מותרין בחמישי מפני כבוד השבת: (טז, טז) (ה) כתב אבי העזרי נהגו אבותינו שלא לרחוץ מראש חדש ויש עלינו

עלמנ כצית שמאי וכפירוש רש"י לשם אלמא דכל שאר תומרות שרי ואינו דומה להטיה דקריאת שמע והוא הדין נמי תומרא זו לתשעה באב עד שבת נחמו הלכך אין לנטל המנהג ועוד היום נוהגין כן מקצת פרושים וכן עיקר ודלא כמהרש"ל: (ט) ויש מקומות שנהגו לנטל השמיטה מראש חדש עד שיעבור התענית עד כאן והוה מנהג אשכנז. ועיין צמח שאכתוב לקמן נסימן תקנ"ח: ומי שיש לו תישים שזמנן הגיע לשטן ולמכור העורות מראש חודש ואילך ורצה ליתן לקצב גוי לנחן נראה לכיון דישראל אסור לנחן וכדמיא עיקור שיש זה טרפה אסור ושלין זה טרפה מותר ופירש רש"י צפרק קמא דעבודה זרה (דף י"א.) עיקור שיש זה טרפה שהנהמה נטרפה זו אסור לעשותו ואע"פ שאין סופו ליהנות ממנה אסור לגרום טרפות לנהמה ידים עכ"ל וכל שאסור לישראל עולמו אסור לומר לגוי לעשותו בשלו וכל שכן הכא דסופו ליהנות מהן ואף על פי שהמוספות (ד"ה עיקור) הקשו על פירוש רש"י והמירו לגרום להם טרפות יש לנו לתפוס כרש"י לתומרא ואף לפירוש התוספות כיון שנהנה אסור לעשות סחורה בגלות וטרפות כמבואר בורה דעה סימן קי"ז:

ומסיק דליט עלה אצוי וכל שכן כשחל להיות בחמישי דודאי אסור זו ביום אפילו מן המנחה ולמעלה. ואין לומר דמאי דשרו המוספות מחלות ולמעלה היינו ביום רביעי שהוא ערב תשעה באב דהא מניח בתל להיות בחמישי לפניו אסור ותו דטפי איכא לאחמורי אחר חלות מקודם חלות הלכך אין לסמוך על הוראה זו:

ט(א), ט(ב) כתב אבי העזרי (סי' תתפג) נהגו אבותינו שלא לרחוץ מראש חדש וכו'. כן כתב המרדכי בשמו (בתחלת מועד קטן) (תענית סי' מלט) וכתוב בתרומת הדשן סימן ק"ג דמשמע דאפילו בזמן אסור אע"ג דלשון הרמב"ם (פ"ה ה"ו) דוקא צמחין נהגו איסור נראה לאור זרוע (פ"ג סי' מיד) ומרדכי פליגי עליה דהא דאינהו סברי דנהגי מראש חדש ואילך ואינהו לא כתב אלא בשבת זו הכא נמי נימא דבהא נמי פליגי אמנם כמדומה לי שראיתי

מחל בערב שבת דמותר לכבס בחמישי מפני כבוד השבת וסתמא קתני דמותר ומשמע אפילו לאחר חלות ואדרבה נראה דטפי עדיף דכל כמה דמיקרבא לשבת טפי עדיף דמיתוי לכבוד שבת והכי נמי לתל ביום חמישי שמוחר לכבס ביום רביעי ויש לסמוך על הוראה זו שנראה מדברי המוספות שפסקו כן הלכה למעשה ודלא כדברי הב"י שדחאה מהלכה: ועל סמך הוראה זו הוריתי הלכה למעשה ליואל בדרך למרחקים בשבוע שחל זה תשעה באב לכבס לו בגדי פשתן לכבוד שבת אפילו לכמה שבתות שהוא צריך דודאי אי אפשר לו להמתין עד אחר תשעה באב דאז כבר החזיק בדרך ואי אפשר לו לכבס בהיותו הולך בדרך ומה לי אם אי אפשר לו להמתין עד אחר תשעה באב מפני טורח שבת כמו שכתבו המוספות או שום טורח אחר או טירדא המונעו וקל להבין ומכל מקום אם אפשר ע"י גוי לא יכבס בעצמו

דע"י גוי אין איסור אלא מנהג כמ"ש בסמוך (סוף ע"ה) נראה לי: יב כתב אבי העזרי נהגו אבותינו שלא לרחוץ מראש חדש ואילך. וכן כתב במרדכי צמחיהו וכן כתב בהגהות אשיר"י (פ"ד סי' לג) מאור זרוע וכן שאר מחברים האחרונים (מנהגי מהר"א קלויזנר סי' קמו, מהר"ל סע עמ' לט סי' ז) ועיין בתרומת הדשן אם אף בזמן אסור ומסיק דנוהגין לאסור כל גופו אפילו בזמן אכל תפיפת הראש מותר אפילו צמחין למי שנוהר בו בכל שבת ועיין לקמן סימן תקנ"ב סעיף ז': ואם אירע ראש חדש בערב שבת נראה לי דרוחצין לכבוד השבת וכן כתב בצמחיהו (הר"א טירנא עמ' עה הגה אה

71

←

7

Moellin, Jacob ben Moses

ספר

מהרי"ל

מנהגים

של רבינו יעקב מולין זצ"ל

יוצא לאור ע"פ דפוסים ישנים וכתבי יד
בצירוף ציונים ומקורות, הארות והערות
שינויי נוסחאות ומפתחות

על ידי

שלמה י. שפיצר

מפעל תורת חכמי אשכנז
מכון ירושלים • תשמ"ט

לשתות¹, ובלאו הכי לא היו הולכים הוי להו מצוה הנאה בעבירה³. ומיהו שבת⁴ שחל ט' באב בתוכה נכון למעט שמחות שלא יאכלו שם אלא בני מצוה ומנין רק בצמצום וכן נכון⁵, ויש מקילין.

ומהר"י סג"ל⁶ על מילה בשבוע שחל בה ט' באב אמר כל"ה השייכים לברית מותרין ביין שנא' שש אנכי על אמרתך (תהלים קיט, קסב). ומילה בערב ט' באב לא התיר להזמין יותר מעשרה. ולא ישתו יין רק בעל הברית והמוהל והאב ישתו כל המעודה, והאחרים ישתו רק לברכת המזון. וכמדומה שהחמיר להם דאנשים קלים היו ויבאו לקלות ראש, דהא מהר"ם כתב להדיא במרדכי גדול⁷ לכל הקרואים בשר ויין, והכא במהר"ק הנ"ל לא החמיר כ"א למעט קרואים⁸.

פעם אחת חל ר"ח אב ביום ו' ומילה אח"כ ביום ג', והלבישו בעל הברית והמוהל בגדי שבת¹⁰. בשבת¹¹ היה ט' באב ומילה, ואומר יוצר ואופן וזולת של ברית¹².

[ז] שבת¹, פי' שבוע שחל ט' באב בתוכה, מיום א' עד ו' אסור לספר ולכבס בין מלפניו בין מלאחריו של ט' באב, ובחמישי לאחריו מותר משום כבוד השבת².

7 הג"ה: יראה שאסור לספר מר"ח אב עד אחר התענית לעולם⁴, וגם לא לכבס⁵ ולא לרחוץ⁶. וכן מנהג שלא ללמוד תורה בערב ט' באב⁸, וכן שלא

שינויי נוסחאות

ב. יין (מהרא"ק ובתי"י). ג. להמיר ו... (מהרא"ק ורוב בתי"י). ד. נעל מלוה (כנ"ל). ה. הקרוים למינוק הנימול (פרט.). 1. לנרכה (ו. 2. 3. אוק. פרט. שכט.). לנרכה לנרכה המזון (פ. ש. ל.). ז. כחצ נמהל"ק⁹... (פ. ש.). [ז] א. לנוהגים ש... (מהרא"ק ובתי"י).

- 3. כ"כ מג"א סי' תקנא ס"ק לה בשם מהר"ל, וראה מש"כ בנידון וכן בט"ז שם ס"ק יב.
- 4. היינו שבוע שחל בו תשעה באב.
- 5. כ"פ הרמ"א שם ועיי"ש ביר אפרים שעל הט"ז הנ"ל מה שתיקן בגירסא בנידון.
- 6. הובא בד"מ שם בשם רבינו, ועיי' כמשנ"ב ס"ק עו ביאור השיטות בזה.
- 7. לא מצאתי במרדכי שלנו וכן גם לא בדברי מהר"ם.
- 8. ע' רמ"א שם, והובא בשם רבינו בשכנה"ג שם הגב"י אות לג.
- 9. מהרא"ק קלג הגה ט. והובא בשכנה"ג בריש סי' תקנא בשם רבינו.
- 10. כ"כ הרמ"א בד"מ סי' תקנא ס"ק ב בשם ספר המנהגים וכ"פ בהגהותיו בסעי' א.
- 11. מהרא"ק שם הגה י.
- 12. מובא בסדר עבודת ישראל עמ' 734, וכ"כ במטה משה סי' תשלו, ובא"ר סי' תקנט ס"ק כג.
- [ז] 1. מהרא"ק סי' קמד. ועיי' בב"ח סי' תקנא ד"ה ולאחר התענית מש"כ בזה.
- 2. כ"כ בסידור רש"י סי' תט ובמחזור ויטרי ח"א עמ' 227. ועיי' בב"ח סי' תקנא ד"ה ולאחר, אולם להלכה פסקו הרמב"ם תענית פ"ה ה"ו והטושו"ע סי' תקנא סעי' ד שלאחריו מותר.
- 3. מהרא"ק סי' קמו.
- 4. אולם הרמ"א בד"מ סי' תקנא ס"ק ה בשם ספר המנהגים כתב שנוהגים איסור תספורת מי"ז בתמוז, וכ"פ הרמ"א בהגהותיו סעי' ד.
- 5. כ"פ הרמ"א סי' תקנא סעי' ג.
- 6. כ"כ השו"ע סי' תקנא סעי' טז בשם יש נוהגים.
- 7. הלכה זו אינה במהרא"ק שלפנינו.
- 8. כ"כ הרמ"א בד"מ סי' תקנא ס"ק א בשם מנהגים

י"ל
נשר
וגינן
ז כי
כיון
שמע
זמון
א"ר
ויין
יעומ
היום
מים
ופמים
.
דהן
תות
רק

אי ט'
ר"ע.
ת. ע'
וע"ע
אסור
תקנא

הקודם
בשם
וכ"פ

9

לומר פרקים אם חל ט' באב בשבת⁹, עכ"ל. וכן אסר מהרי"ל ליתן בגדים לכובס גם בר"ח אב וכן איתא בא"ח¹⁰ ובער"ח התיר¹¹. וכן תמצא לענין רחיצה בספר רוקח¹² שר"ח באיסור רחיצה כלאחריו¹³ וערב ר"ח מותר. ואשר שאלת¹⁴ היכא דנדחה ט' באב משבת לאחריו אותו שבוע שלפניו מותר לספר ולכבס או לא. כן נראה כיון שנדחה לאחד בשבת אין עליה דין ט' באב אלא כאילו איקלע קביעותא בא' בשבת דמי, וכל הימים שלפניו מותר לספר ולכבס בהן¹⁵.

הג"ה¹⁶: וכן אנו נוהגין בשבת שלפני חזון ישעיהו אין נוהגין לכבס בגדים. ובסוף מסכת תענית¹⁷ פוסק דמותר לספר ולכבס אחר ט' באב¹⁸. קמ"ן¹⁹ או אשה בימי ליבונה מותרים לכבס שבוע שחל ט' באב בתוכה²⁰. ונדה יכולה לטבול ולרחוץ במים²³ חמין²⁴ לפי שגדולה המצוה, כדאמר²⁵ גדול פריה ורביה בפני הקב"ה יותר מבנין ב"ה שנא' חדש יהיה בלבנון ושני חדשים בביתו (מלכים א' ב, כח), לבוד בתשעה באב עצמו אסור²⁶. בגדי²⁷ שבת נהגו רבותינו לשנות קצת בשבת של חזון ישעיהו. ואין

שינויי גוסהאות

ב. ולגוף (נהרא"ק) ולרמוך (ו.ו). ג. הוספה: מליקוטי מהר"י ווילנא מותר לרחוץ לקטנים הראש אחר ר"ח²¹, ולכבס בגדיהם ולא הכנס יחד²² (ו.ו). ד. הוספה: תשובת רבינו מהנדסות סי' טו ב-ג (ו.ו).

- ומהרי"ל, וכתב שהאיסור מחצות ואילך. וכ"פ הרמ"א בהגהותיו סי' תקנ"ג סעי' ב. ועיי"ש במשנ"ב ובכה"ל ובמקור חיים.
- 9. בשו"ת מהרי"ל סי' מד כתב: כשחל ט' באב בשבת אסור ללמוד אחר חצות עכ"ל. וכיון שאומרים פרקי אבות בשבת אחה"צ, אין אומרים אותו כשחל ט' באב בשבת. ואף אם חל ערב תשעה באב כשבת א"א פרקים, עי' ד"מ סי' תקנ"ד ס"ק א בשם שו"ת מהרי"ל סי' מד שמביא גירסא אחרת משו"ת מהרי"ל הנ"ל: אפילו חל ערב ט' באב כשבת אפ"ה אין ללמוד אחר חצות. וכ"פ הרמ"א בהגהותיו סי' תקנ"ג סעי' ב לרעת המשנ"ב ס"ק ט. ועיי' בפוסקים שיש מתירים ללמוד בכל יום השבת ויש אוסרים בכל יום השבת, וראה במהרא"ק סי' קלו הגה ב.
- 10. סי' תקנ"א.
- 11. כ"כ הרמ"א בד"מ סי' תקנ"א ס"ק ו בשם מהרי"ל וכ"פ בהגהותיו סוף סעי' ג.
- 12. סי' שי': מנהג אבותינו הקדושים, שם סי' שיב בשם ר' קלונימוס מרומא.
- 13. טור סי' תקנ"א בשם אבי העזרי: נהגו אבותינו. שו"ע שם סעי' טז: יש נוהגים.
- 14. מהרא"ק סי' קמד (באמצע).
- 15. כן בטושו"ע סי' תקנ"א סעי' ד. ועיי"ש דעות נוספות.
- 16. במהרא"ק סי' קל"ג הגה ו.
- 17. כ"כ, ב.
- 18. כ"פ הטושו"ע סי' תקנ"א סעי' ד.
- 19. מהרא"ק סי' קל"ג הגה ז, והמקור הוא ברוקח סי' שי'.
- 20. הרמ"א בד"מ שם ס"ק ו בשם מהר"א מפראג, וכ"פ בהגהותיו סעי' ד.
- 21. כ"פ המשנ"ב סי' תקנ"א ס"ק צג בשם הלבוש בקטנים שיש להם חטטים בראשם.
- 22. כ"פ הרמ"א שם סעי' יד ובמשנ"ב ס"ק פג (מקור הדין בהגהמ"נ לט' באב אות נח, עי"ש).
- 23. כ"כ הרמ"א בד"מ סי' תקנ"א ס"ק ו בשם מהרי"ל ואגודה וכ"פ בהגהותיו סעי' טז.
- 24. כ"כ הבה"ל סי' תקנ"א סעי' טז ד"ה ולצורך.
- 25. מכאן לא נמצא במהרא"ק לפנינו, אלא ברוקח סי' שיב.
- 26. כ"פ בטושו"ע סי' תקנ"ד סעי' א.
- 27. מהרא"ק סי' קל"ג הגה ח.

הלכות ט' באב
 מחליפין כל הנה
 מהרא"ק. בספר
 [ח] מהר"י סג"ו
 אבל עם חומץ ז
 אמר מהר"י
 המצרים כדאי
 גררא הגיד לנו
 אע"פ דשם אח
 לזוים ואגוזים
 שבוע שחל
 גם שלא להשו
 ברכת המזון, ד
 אמר מהר

ה. הוספה: בשבת חזון
 [ח] א. את העס נל
 אכלו עד עמה ימחין
 שקורין וויכטלן⁵ ואוק
 ו. אע"פ שכולס מין
 ט. הוספה: וגם לא הכ
 הוספה: תשובת רבינו

28. כ"כ הרמ"א
 מהרי"ל ועוד ראש
 עיי"ש. עיי' לקמן
 נוהגים אבילות בש
 לשבת, עיי"ש מה ש
 בגדי שבת כרגיל
 להחליף וכ"כ שו"ת
 משנ"ב סי' תקנ"א ס'
 29. צ"ל הגהות
 במנהגי ט' באב.
 30. תענית סי' כג
 שם בס"א. ועיי' בב
 31. ראה לעיל הער
 [ח] 1. סי' כג. וכ
 שו"ת מהרי"ל סי'
 דגים עם יין.
 2. כ"ה בשו"ת מה
 סי' תתמ, מובא ו
 אשכנזיות. וכ"פ ב

מז אחר התענית. וקל ומומר שמומר צנצר ויין. ואומן הנוהגים איסור צנצר ויין עד שצמח נחמו, טעות הוא צידס ואין לריכס המרה (רש"ל בשבועה סימן נד). וב"מ [עמוד כט ולאחר וד"ה ומה] כתב דלריך התרה, לדוקא גבי הטעה בקריאת שמע [נכנסה ל' ב' דלצית הלל אין סרך מנהו בהטעה זו ולכן איסור להטות עצמו, אבל בכל וכו'] שאר דברים ראשי כל אדם להחמיר. ואומן בני אדם אסורים גם כן לספר ולכבד עד יום חמישי מפני כבוד השבת, עכ"ל. עיין מה שכתבתי סימן ס"ג סעיף ב' [ס"ק ג]. וי"א [עמוד נראה ל', ע"י] כיון

(משנה) מענית דף ט [נ"י] וכרבי מאיר יכן שמעון בן גמליאל, רובוהו לקולא כדכא שם [ג' א': ירושלמי [שם פ"ד ס"ו] כמבואר הר"ל שם ס' סימן [ג] והר"ן שם ס' ב' ד"ה ירושלמי]: כול [עמוד נ"ג] הנהו ימותו מענית ה' א"ת מ; בו סימן ס"ב ט"ו, א' בשם מ"ג [עמוד דרכון ג' נחמ, ג] ונ"ק [סימן לו עמוד פנ]; תרומת הדשן [סימן ג]: [נ"י] [עמוד ר"ס ד"ה מ] מהירושלמי [שם]:

ד' מ"ז (י"ז) לאחר התענית מותר לספר ולכבד מיד (1) אסור לעבריות לכבד בו. וי"א [נ"י] ואם הל תשעה באב ביום ראשון [נ"י] או בשבת ונדהה לאחר השבת מותר בשתי השבתות בין שקודם התענית בין שאחרי ויום ששי: הגה [כ"ט] וי"א [נ"י] וזוהיין להחמיר ממחלת ראש חדש לענין כיבוס [נ"י] אבל חספוסה נהגים להחמיר משבועה עשר נחמו:

(דרכי מאיר) [דרכי שמעון בן גמליאל] [נ"י] כתיבא ליה בגמרא [מענית נ"ג] כלל השבת אסור, [נ"י] נהגו (כרבי מאיר) [כרבי שמעון בן גמליאל] [נ"י], ולכן אפילו הל ט"ו בלב יום ששי אסורין צנצר. ואם נהגו לספר ולכבד מיד אחר התענית נהגו, דאין לנו [נ"י] לחייב אומן יומר ממה שנהגו: יז שנהגו אסור. היינו היכל שחל בשבת

ה' (1) י"א [נ"י] אסור לעבריות לכבד בגדי (2) העכו"ם בשבוע זה:

→ ונדהה, אבל הל ציוס ראשון מותר לכולי עלמא: א"ח מיום חמישי. לכבוד שבת. אם הל חשעה בלב ציוס חמישי אסור לכבד ציוס חמישי לכבוד שבת אפילו מן המנחה ולמעלה [נ"י] [ר"ן מענית ט, ב' ד"ה שבת ב"י עמוד רל ד"ה ומ"ש דרכי מאיר א"ת ו' ד"ה הל ולבשו סעיף טו], דלא כהתוספות [שם ג' א' ד"ה והר"ן] שמקילין בדבר. והב"ח [שם ד"ה וכמו וד"ה ועל] כתב דכוונתם דציוס רביעי ערב משעה בלב אחר חלות שרי לכבד לכבוד שבת, דאי אפשר להמתין עד ערב שבת מפני כבוד שבת, והוא הדין למי שיואל בדרך למרחקים בשבת זו מותר ללכד לו בגדי פשתן לכמה שבתות דודאי אי אפשר לו להמתין עד אחר משעה בלב, ומכל מקום טוב לעשות על ידי עכו"ם, עכ"ל. ודרכי דחוקים ודמוים, דהא תיאל [שם כ"ט, ג] [נ"י] מל להיות בחמישי לפניו אסור ולאחריו מותר, מל להיות בערב שבת מותר לכבד בחמישי מפני כבוד השבת, ואי איתא דכדכרו למה קתני מל בחמישי לפניו אסור, הוה ליה למתני מל בחמישי מותר לכבד צרביעי מפני כבוד השבת וילף מקל ומומר דכשחל להיות בערב שבת דמותר בחמישי [נ"י] דהא אי אפשר לכבד כלל בשבת, [נ"י] אלא על כרחך כשחל בחמישי [נ"י] אסור לכבד [נ"י] [נרביעי] [נ"י] דאפשר לכבד בערב שבת. ועוד, דדוקא בחמישי מותר דניכר ששעה לעורך שבת, מה שאין כן צרביעי. [נ"י] וכן משמע במשנה [נ"י] פרק ב' דמענית [נ"י]. ולכן אין היחר כלל לכבד ציוס רביעי, וקל ומומר ליואל בדרך דאסור לכבד לעורך שבת אחר, [נ"י] חדע, דהא בטלי [נ"י] קרי דני רב [שם כ"ט, ג]. עיין ציו"ד סימן שפ"ט סוף סעיף א'. י"א אב"ש שחל יום שלשים שלו ב"ח נחמו מותר לספר, כיון שאינו אלא מנהג והוי חספוסה אבילו [נ"י] [נ"י] אסור לעבריות בו. אף על גב דמדינת שרי [נ"י] דליכא שמהה כשמכבס לאחרים, מכל מקום אסור מפני מראית העין, שאין ניכר שהם של עכו"ם (תרומת הדשן סימן קנ"ג). ואפשר דבזנעה יש להקל, [נ"י] עיין מה שכתבתי סימן ס"ה סעיף י"א [ס"ק ז]. והוא הדין במקום שהעכו"ם יש להם מלבושים אחרים דניכר שהם של עכו"ם שרי, עיין סעיף ז' בהג"ה:

ציונים דרמ"א

(1) מהר"ל שם סוף עמוד רל"ט:
(2) מנהגים [להרי"א טינה] נהגו מחוץ ר"ס עמוד ט':

עמרת זקנים

[י"ז] ויש מי שאוסר בו. בתוספות [מענית ג' א' ד"ה מריה] כתבו באם חל ביום חמישי מותר לכבד בחצות אילך בו. ר"ל ביום רביעי מחצות ואילך, דאלו ביום חמישי פשיטא דאסור ואפילו לכבוד שבת, וכן פסק הב"י [עמוד רל ד"ה ומ"ש], ולא כדברי התוספות בתענית דמחירין. ועל סמך הודאה זו הורה מורי בב"ח [שם ד"ה ועל] מי שיוצא לדרך למרחקים בשבוע שחל בו תשעה באב מותר לכבד לו בגדי פשתן אפילו לכמה שבתות שהוא צריך, דודאי אי אפשר להמתין לו עד אחר תשעה באב. אם אפשר על ידי גוי לא יכבד יהודי, דעל ידי גוי אין איסור אלא מנהג:

באר היטב

(י"ח) דהחמיר. אבל שחל יום שלשים שלו ב"ח נחמו [נ"י] מותר לספר, כיון שאינו אלא מנהג והוי חספוסה אבילות, ב"ח, [מ"א ס"ק י"ז]: (י"ט) העכו"ם. ובזנעה יש להקל, והוא הדין במקום שהעכו"ם יש להם מלבושים אחרים ויכר שהם של עכו"ם שרי, עיין סעיף ז' בהג"ה, מ"א [ס"ק ט']:

והבאתי שם דברי הנודע ביהודה מהרדא תניא סימן ק"ה, ע"ש. ועיין בט"ז ס"ק י"א וביד אפרים שם: (י"ח) דהחמיר. עיין באר היטב. וכתב בדגול מרובה [אוצר מפרשים ס"ק ז'] דהוא הדין אם יום שלשים בראש חודש אב מותר, רק בשבוע שחל תשעה באב אסור לספר כדרכו. ועיין מה שכתבתי באלה רבה [ס"ק כז]. ועיין בשאלת יעב"ץ חלק א' סימן ע"ז מי שנהר משבועה עשר חמו ואילך ואירע מנהג:

שערי תשובה

(י"ז) לאחר התענית. עיין מג"א ס"ק ט"ז לענין הנוהגים שלא לאכול בשר ויין עד שבת נחמו, שהב"ח כתב שצריכים התרה ובלא התרה אף לספר ולכבד אסור עד יום חמישי, ובאר היטב השמיט זה. ועיין שם במג"א שאם נהגו שלא לאכול בשר ויין אבל נהגו לספר ולכבד, מותר להם, שאין לחייב אותם יותר ממה שנהגו. וגם כתב המג"א, ולהנהיגם איסור אם אף הל ט"ו באב ביום ששי אסורים בכשר ויין, ועיין ביד אפרים מה שכתבתי בזה על המג"א, והבאתי שם דברי הנודע ביהודה מהרדא תניא סימן ק"ה, ע"ש. ועיין בט"ז ס"ק י"א וביד אפרים שם: (י"ח) דהחמיר. עיין באר היטב. וכתב בדגול מרובה [אוצר מפרשים ס"ק ז'] דהוא הדין אם יום שלשים בראש חודש אב מותר, רק בשבוע שחל תשעה באב אסור לספר כדרכו. ועיין מה שכתבתי באלה רבה [ס"ק כז]. ועיין בשאלת יעב"ץ חלק א' סימן ע"ז מי שנהר משבועה עשר חמו ואילך ואירע מנהג:

ביאור הגר"א

[כה] [נשיף ד] ואם ה' בו. גמרא שם [מענית כ"ט, ב] כיצד חל להיות באחד בשבת כו': [כז] או בשבת כו'. ירושלמי שם [ס"ד הלכה ז] חשעה באב שחל להיות בשבת שתי שבתות מותרות: [כז] ויש מי כו'. עיין מ"א ס"ק י"ז, וכן הוא במ"ג [נשיף דרבנן ג' רמ"ט, ג] ובטור [עמוד רל]: [כח] הויז מיום כו'. כמו שכתוב [מענית כו', ב] ובחמישי מותרין מפני כבוד השבת, והוא הדין בערב שבת, כמו שכתוב שם [כ"ט, ב] ואם לא כיבס כו'. ואף על גב דלייט אביי [נשן], היינו כשחל תשעה באב בערב שבת, וכאן אף לכתחילה מותר. והא דאמר בחמישי, דערב שבת אי אפשר למצוא אלא כשחל בערב שבת, ואז אסור, ואפילו לתנא דבייתא לכתחלה אסור: [כט] [הנה] וזוהיין דהחמיר בו. עיין מה שכתוב בסעיף ט'. והא דלא נהגו גם כן כביבוס, מוטב דאין גזרין בו, כמו שכתוב בסוף פרק ג' דבבא בתרא [נ"י]. בן ובפרק ב' דעבודה זרה [נ"י]. [ל] [נשיף ד] אסור כו'. ירושלמי שם [מענית ס"ד הלכה ז] הדין קצרא אסיר ליה למעבד עבדתא, ומשמע דלכל אסור, אף לעכו"ם, ב"י [עמוד רכו ד"ה כתיב]:

[ח] אסור לעבריות בו. משום מראית עין. אפילו היתה מוכסת לדבים ליהודים ולערלים אפילו הכי אסור. אמנם המלאכה שעושין הניטים לצעופים אחר הכביסה שכוללים הקצוות אף לאסור בשבת זו כצעיפים של כרייה, דאף בשל ישראל אין כאן אלא תומרא בעלמא. וגם הנשים הסוות חוטי, הואיל ומחיתן כמלאכה זו שרי, [לכ"ט סעיף ז]:

ג"יין מהרש"א

[כ"ג] [נשיף ס"ק טו] שאר דברים רשאי כ"א אדם דהחמיר. כגון נגזון לספר רבן שמעון בן גמליאל [מענית] כ"ט ב' דגם אחר התענית אסור כל השבוע, ועי מאיר פליג וסגר דמותר מיד אחר המענית, והלכה כרבי מאיר לקולא, דגם רבי מאיר מודה שהמתמיר להתאון יומר הכי זה משונה אלא שלא מייבוס: [כ"ג] [נשיף] ויחד נראה ל' כיון דרבן שמעון בן גמליאל, [נ"י]:

[כ"ג] [נשיף ס"ק טו] שאר דברים רשאי כ"א אדם דהחמיר. כגון נגזון לספר רבן שמעון בן גמליאל [מענית] כ"ט ב' דגם אחר התענית אסור כל השבוע, ועי מאיר פליג וסגר דמותר מיד אחר המענית, והלכה כרבי מאיר לקולא, דגם רבי מאיר מודה שהמתמיר להתאון יומר הכי זה משונה אלא שלא מייבוס: [כ"ג] [נשיף] ויחד נראה ל' כיון דרבן שמעון בן גמליאל, [נ"י]:

הגהות והערות

[כ"ג] תוקן ממנהגם פלג

מבצורת פריצמין
בזמנו משהו אלה זמן האם
ממנו ירושלים

11

ספרי הלבושים

לבוש החור

הוא לבוש השני מעשרה לבושי מלכות
 אשר חבר הגאון מוהר"ר מרדכי יפה זללה"ה
 וקרא שמו
לבוש החור
 על שם הפסוק
 ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור וגו'

והוא כולל
 כל הדינים הכלולים בחלק הראשון מטור האורח חיים
 וטעמיהם והוא אשר קראו לבעל הטור סדר היום

[נוסח הסער מהדפוסים הראשונים]

סימנים תבט - תרצו

מהדורה מחודשת מסודרת מחדש

באותיות מאירות עינים ברוב פאר והדר.

מוגהים ומתוקנים בהגהה מדוייקת עפ"י כל הדפוסים הראשונים
 וכתבי יד. פיסוק וקיסוע מדוייק, והדגשת כל הלכה בנפרד
 הוספת אלפי מראי מקומות ופענוח ראשי התיבות

ועליהם חונים

חיבור חדש של אלפי הגהות והערות ותיקונים
 ממרן הגאון הקדוש ר' אברהם אזולאי זצוקללה"ה
 בעל החסד לאברהם - זקנו של החיד"א
 אשר הועתק מכתב יד קדשו בגליוני הלבושים

מלבושי יום טוב

להגאון רבי יום טוב ליפמאן הלוי העלר זצוק"ל בעל התוס' יו"ט

אל"ה רבה - אל"ה זוטא

לרבינו הגאון מוהר"ר אליה שפירא זצוק"ל אב"ד טיקטין

מעובדים מחדש בתיקוני אלפי טעויות,
 ציוני אלפי מראי מקומות והגהות והערות

ובסופו ילקוט הערות והגהות מכתבי יד גדולי ישראל

שנומעתין אילן לצל להסתופף בצילו, או מיני הדם ומיני אהלים להשתעשע להריח בהם, [א] [ב] * ולצרכי מצוה ג] הכל מותר, (ד) ואם היה כותלו נוטה ליפול אף ע"פ שהוא של שמחה מותר לכנותו. ואין נושאין נשים אפילו מי שאין לו אשה ובנים ד, ואפילו בלא סעודה אין נושאין, דבנישואין אפילו בלא סעודה, איכא שמחה, ונהגין איסור אפילו מי"ז בתמוז עד מ' באב. ואין עושין סעודת אירוסין, אבל לארס בלא סעודה מותר, דבאירוסין בלא סעודה ליכא שמחה, ואפילו במ' באב עצמו מותר לארס י שלא יקדמנו אחר ברהמים: * הג"ה ועיין לעיל סימן תקמ"ו סעיף א' וג' וסימן תל"ג סעיף א' וצייננו תקע"ה סעיף ז': אע"ג דבת קול יוצא וכו' בת פלוני לפלוני, מ"מ מהני תפלתו שתמות היא ה] או הוא, אבל אחר שמתארסת מתיישא האחר הימנה ואינו מבקש עוד רחמים. הנוהגין

7 ומראש חודש עד אחר התענית נוהגין איסור לכבס אפילו להניח וללבוש אחר (ה)מ' באב, משום שנראה כמסית דעתו מן האבל כיון שעוסק בכיבוס כנדרו ה], ונהגין איסור כיבוס אפילו לחיתוך לכבס לגוים " מראש חודש ואילך, אבל קודם ר"ח מותר לתת לגוים לכבס אע"פ שיכבס אחר ראש חודש, אע"ג דמדינא דגמרא אינו אסור אלא בשבוע שחל בה תשעה באב, אנו נוהגין איסור מ"ח: * הג"ה כדי למעט נשמתה ולהראות האצלות: וכן המכובסין מקודם לכן אסור ללבושן בשבוע זו בין איש בין אשה, חוץ מאשה הלובשת לבנים

הגהות מוה"ר א אול"ת

ג] מרקא משיינן בנין ונטיעה ואירוסין ונישואין ומשאוין רשות אסור בשל שמחה, אבל מי שאין לו בית חתנות כלל ואין לו אשה ובנים הא ורואי של מצוה היא ואע"פ שהוא שמחה מותר. ד] משום דלא מסמנא להו מילתא. ה] פירש רש"י ב' אלו מנלחין או היא המות מקמאי דלא יחוי כד מנסבא לאחר ומצטער בה או איהו עצמו ימות מקמי דחנסבא איהו לאידך, ולהכי מארים שלא יקדמו אחר ברהמים שתמות היא. ו] אע"פ שאין להם כבנותא זה על מה שיסמכו שאינו אלא חומרא יתיירא. ז] וכתבו בשם רב סעדיה גאון שמי"ז בתמוז עד מ' באב הן ג' שבועות שהתענה בהם דניאל, ויש נוהגין בהן שלא לאכול בשר ולא לשתות יין כדכתיב ובשר יין לא בא אל פי וסוך לא סכחי עד מלאות שלשה שבועים ימים, וי"א בניסן היו, מכל מקום הימים האלו ימים עזולים הם ואין להרבות בהם במיני שמחות, מספר תניא. ה] מונהגין מ"ח מוקף בסוגריים.

אליה זומא

(ג) ר"ף שאין לו בית חתנות כלל. וקשה הא כתב הלבוש דאין נושאין נשים אף למי שאין לו אשה ובנים א"כ גם זה אסור (מלבושי יו"ט). ולענין ד' לק"מ דמן הדין היה מותר לישא אלא משום דלא מסמני מילתא כמ"ש ב"י, אבל בכ"כ התנות דשרי לבנות מיירי שישא אחר ט' באב:

(ד) הוא הדין כל בנין שהוא צריך לו, לאפוקי לגוי ולהרוחה (כ"ח):

(ה) ועכשיו נהגו להקל שלא למעט במשא ומתן (רש"ל וכו'). כתב בשיירי כנסת הגדולה בשם מהר"י ברונא דאסור לסרוק ראשו בשבוע שחל בו ט' באב ע"כ. וצ"ע מאי שנא מאבל הו"ד דמותר בי"ד סוף סימן ש"צ:

מלבושי יו"ט

תקנא [א] ולצרכי מצוה הב' מותר. כן כתב רעו, ונראה לי שמיירי שאין לו בית חתנות כלל, וכן נראה ממה שכתב הר"ן בשם רב האי גאון כנ"י, ואם כן קשה לי על המחבר דכתב לקמן נסמוך ואין נושאין נשים אפילו מי שאין לו אשה ובנים, דלמנחת רב האי מותר דהוי של מצוה, וכן כתוב בנדיף שם:

אליה רבא

בעקבות ליידי ציחן והואיל דקן עמו והתחיל יגמור, ואם יכול לפתוחו בדבר מועט להמתין עד אחר ט' באב תבא עליו נזכה (מהרי"ל ה"ג ע' באב אות ט). וביה הכנסת מותר דהוי מצוה דרבי (מג"א סק"ו):

ה צבורכי מצודה וכו'. ר"ל שאין לו בית חתנות כלל. וקשה הא כתב בסמוך ואין נושאין נשים אפילו מי שאין לו נשים ואשה (מלבושי יו"ט סק"ו). ולק"מ דטעמא דנשואין משום דלא מסמני מילתא כמ"ש ב"י [ד"ה וצ"ג דלענין], אבל בית חתנות דמיירי שישא אחר ט' באב מותר למי שלא קיים פריה ורביה, וכן נהגו לעשות נגדים חדשים לזוך ונישואין, וכ"מ במג"א [סק"ו]:

ו שלא יקדמו וכו'. ואף דכתב קודם הטעם שאין שמחה בלא סעודה, צ"ל דמ"מ נט' באב היה אסור. והע"ו [סק"ג] פירש דמ"מ

7 (סעיף ד) ה מ"ח ואי"ך וכו'. אפילו אמר לו לכנס אחר ט' באב (מג"א ס"ק טו). ולענין ד' להקל אפשר בזה, ודמי לק"מ תקמ"ג [סעיף ג] בחול המועד דנתן לכותי שיעשנו אחר המועד, ועיין סעיף ח', ואין בזה מקום דעמו מאכלות כ"כ. ועוד הא כתב הב"ח [סוף ס"ח] דעיקר דין כיבוס ע"י כותי אינו אלא מנהג, ואם אין לו אלא כחות לשבת פשיטא דמותר לתן אפילו בשבוע שחל ט' באב, וגדולה מזו החיר

שמחה איכא אלא שאינה גדולה לכן הותרך לטעם שיקדמו, ומטעם זה דיקדמו לחוד לא הותר אי היה שמחה גדולה. כתב מג"א [סק"ו] מותר לעשות שידוכין אצל סעודה אפילו בלא ריקוד ומחולות אסור ואפילו בשבת, מיהו מה שנוהגין לאכול מיני מרקחת בשעת כתיבת תנאים ללא מיקרי סעודה ע"כ. ועיין סימן תקמ"ו [ה"י סק"ג]. וריקוד ומחולות נוהגין לאסור בין המזרים בכל ענין אפילו בלא אירוסין [מג"א ס"ג]:

הגהות והערות

[ב] ע"י בתורת חיים סק"ט ד"ה עיין מה שכתב לחרץ.

דשאר מלאכות מותרים לעשות להם **ז**, כיבוס אסור יי משום מראית העין, אבל המלאכות שעושות הנשים לצעיפים קודם הכביסה, והוא שמוללין הקצוות מותר לעשות לארמאיות בשכר, ולא בצעיפי לישראלים, וכן מותר לנשים שמחייטין בכך למוות תומים כדי להפוך בהם בגדים, שאין במלאכות אלו שמחה יז:

ז אבל לתקן השתי לארוג בגדים, נוהגים לאסור יא מראש חודש עד התענית, ומכונה (ירושלמי פסחים פ"ד ה"א) מפני שבו פסקה אבן השתייה והוא מלשון שתי, ואסמכוה אקרא דכתיב (תהלים יא. ג) השתות יהרסון, יז וכל שכן שאר תיקון בגדים חדשים:

ח ואפילו מנעלים יש בהם שמחה ואסור (ח) לעשותם, ואפילו

מטומאת נדתה, שמוותרת לכבס וללבוש לבנים כדרכה ולהציע תחתיה, י אבל בט' באב עצמו (ו) לא תלבוש לבנים ממש, אלא לובשת חלוק בדוק ויפה. ושאר כל אדם אסור מ"ח עד התענית בין ללבוש בין להציע בהן את המטה, ואפילו מטפחת הידים והשלחן אסור, ואפילו בכיבוס שלנו נוהגין איסור ואין להקל, י חוץ מלכבוד שבת שמוחר ללבוש כלי פשתן מכובסין, יא ולהציע לבנים כמו בשאר שבתות, ואפילו מי שאין לו אלא חלוק אחד אסור לכבס יב בשבת שחל ט' באב להיות בתוכה (ח):

ה בין לבנים בין צבועים בין של צמר בין של פשתן בין חדשים בין יג ישנים מכובסין אסורין ללבוש: **ו** ואפילו בגדי גוים אסור לנשים העבריות לכבס להם, אע"פ

הגהות מוהר"א אזולאי

ט שררי אין איסור כיבוס בשבת זו משום דאסור במלאכה, אלא כדי למעט בשמחה ולהראות האבלות, והא לא שייך בכיבוס בגדי גוים, אמנם ראוי להחמיר משום מראית העין, והכי משמע בירושלמי. י ולא דמי לתיקון השתי שהוא בתחלת אריגת הבגדים ואיכא שמחה ברבך משא"כ בחושי התפירה, יא ונראה דלא שגא לו לא שגא לאחרים בין בשכר בין בהנם נהוג דלא למיעבר, דהא בכל גוונא שייך מעמא דכי השתות יהרסון.

א"ייה זוטא

לצורך מצוה, דלק"מ דרמ"א לטעמיה בסימן קצ"ו ביר"ד דאין הרחיצה בליבון אלא משום מנהגא ודי אם בדקה והיא טהורה. גם הט"ז ושי"ך שם נמשכו אחר משאת בנימין ולא ירדו לכל זה, ועיין לקמן סעיף ט"ז:

(ז) משמע דקודם השבוע מותר כשאין לו אלא חלוק אחד. וטעמא נ"ל נמי כיון שאין איסורו מן הדין. ונ"ל עוד דמותר לתת לכובס עכ"מ אפילו בשבוע זו משום כבוד שבת, דהא מדינא אין איסור כלל ליתן לעכ"מ כמ"ש הב"ח. וגדולה מזו ראינו שהחיר הב"ח למי שיוצא למרחקים לכבס לו ע"י עכ"מ. על כמה שבתות אף בשבוע שחל ט' באב:

(ח) מרמ"א משמע דמותר לתקן כלים ישנים, והב"ח התמיר:

א"ייה רבא

הרחיזה עליה אלא מנהגא, ודי אם בדקה והיא טהורה:

י חוץ מלכבוד שבת וכו'. והוא הדין דמותר לכבס אפילו הישראל (ב"ח פ"ו ומג"א פ"ק ד):

יא וצ'הציע לבנים וכו'. פירוש דשלקן וכן מטפחת ידים, אבל קדינין נוהגין איסור:

יב בשבוע. משמע דקודם השבוע מותר כשאין לו אלא חלוק אחד ואפילו לא לכבוד שבת:

(סעיף ה) יג ישנים מכובסים וכו'. והוא הדין כשיוצאים ממוך המכבס, ועיין יו"ד סימן שצ"ט סעיף ג':

(סעיף ו) יד משום מראית עין וכו'. ואפשר דנצטע יש להקל עיין סימן ש"ה סעיף י"א, והוא הדין נמקום שיש לכוזים מלבוש

דניכר שהם של כוזים שרי (מג"א פ"ק ט). והוא הדין כשכונס אינו מכבס אלא לכוזי ולא לישראל (תרומת הדשן סימן קנ"ב):

טו מותר לעשות וכו'. דאפילו צלעטי ישראלית אינה אלא חומר ליתירה, תרומת הדשן [סג]. ומשמע דאין חילוק בין כגס בין כשכר:

(סעיף ז) טז וכו' שאר תיקון וכו'. והב"ח [פ"ח] החמיר לתקן אן כלים ישנים. כתב מג"א [פ"ק ג] מותר לעשות אותן שקורי קרוינין שאורגין נעלים דלאו נגד הוא:

הב"ח [פ"ח] למי שיצא למרחקים לכבס לו ע"י כוזי על כמה שנתות אף בשבוע שחל ט' באב. ואף שצ"ח ממיר אף ע"י ישראל, מ"מ לא נ"ל להקל כל כך כמ"ש ראב"ן דף פ"ג [מש' מעיני]. ועיין בלחם משנה [עג המשניות] פ"ה ד"ה מעיני, ותראה דאישתמטמיה דברי ראב"ן הנ"ל ג, אן מה שהקשה מג"א בס"ק י"ח מדכטול קלרי דבי רבי נ"ל דלק"מ, דלא שכיח שיוצא למרחק, וכו"ג כתב להדיא בתרומת הדשן סימן קנ"ב: **ט אב"ב** בט' עצמו וכו'. הנה צמטות (מ"מ) [משאת בנימין] דז סימן ה' תמה מה ראה לפסוק כהגהות שערי דורא [ה"ב פא ע"ב אום ד יז] נגד אור זרוע [פ"ג טי' מה] שממיר בלגנים ממש, ועוד תמה דרמ"א גופיה כו"ד סימן שפ"א [סעיף ה] פסק כאור זרוע דמותרת בלגנים ממש חוץ ו' עכ"ד, ונמשכו כל חמרוים אחריו. והנה קושיא שנייה נ"ל דלק"מ דרמ"א מיירי שם להדיא אחר ז', אבל חוץ ו' נראה דס"ל כמו הכא דלובשת חלוק בדוק ולא לכן. ונקושיא ראשונה תמהני עליהם שלא עיינו בדרכי משה שם [פק"ם] שכתב דראה באור זרוע גופיה שלא המיר אלא לאחר ז', וא"כ פסק ממש כאור זרוע. וזה נוחא נמי שאוסר רמ"א שם לרמוך לליבון חוץ ו', כי ס"ל דגם אור זרוע ס"ל הכי, וכן באמת משמעוהו תשו' מהרי"ל סימן ט"ו [אום ב] ודלא כט"ו שם [פק"ם]. ומה שהקשה משאת בנימין הא אינה להטנוג אלא לזורך מטה, י"ל דרמ"א לטעמיה כפי קצ"ו [סעיף ג] דאין

הגהות והערות

ג במחזיק ברכה סק"ט כתב דאין זה השגה, דספר לחם משנה נדפס בשנת שס"ט אחר פטירת המחבר, וספר ראב"ן נדפס בשנת ש"ע ולא ראה דן כן הגיה ר"ע איגר בגליון הא"ד כ"י.

בנינו עמי עשׂו: זאת נחלת מטרה בני יהודה למשפחותם :

ספר

מטה יהודה אה ח"א

הד' יור אתם ראו כמה כחה מטה אלהים זה וזו תורה הלכה כבודה מטינו תמורה היא העולה על מוקדה :
 תמנו יתר תמנו פנה ללמוד וללמד ליהודים היתה הור"ה לתורה ולתעודה . הלכת' כעמ' רוחא לכסותו והיתה לע"ר בישראל וביהודה . מאורות נתן סוכי לכסות העדרות והיתה לעד"ת ב' למשפחת תורה ומצוה אמרתי ויהיה חכ' התעודה אב כחכמה תורת ה' תמימה פר"ש עליה מצודה והוא על ימים יקרה . יס התלמוד וכהר"ת המושגים בו אש"ר הכתלים הפוסקים זל אוקותי אוקים בעד"ת דריקים פסוק ותני הלכה רוחת כל שיטתו כלתורה . ש"ה ופ"רש פר"ש מרובה דברי הקדוש מרן ב"י זל ונצא פר"ח ונצז צין דבר הלמד מענינו ויתן חיכו מרובה מד"ה מר"ה העבודה . עולה עמו על שלחן מלכים כרוכים ומסוכים דרכן והיו לאחדים ברואין זה את זה כולם אחונו חר"א חסד"א עירך מר"ל מני מנדים חדשים גם ימים חזק אוכל יטעם שתין מנינו לפירא . ח' אשור אכילה באר"ש טובה ורחבה כמרכ"ר בערכ"ה ע"כ סכנות חמרה . אורה חיים למעלה וזה למעלה ועבר כלללל . מאור כעלה . אשור"ר באשור הנאה היינו רוב ומק"ה קניינו היינו הנאה ראיתא מתילל . תיגמר במיד ברש"א אמר תילתא דאתרוכ מכלליא כל שיטתו ידיעה בתחילה . גמ"ר לה לה מאי דאתי מכללל וגם דלה דלה . והשקא את פני האר"ש בטוב טעם ודעת ידיעתו ודעתו וכתבה האר"ש יכולה . קוא מוט"ב לה ויעש לה זר וזכ סוכי על השלחן טכא חרא פלפל"א . ויפרו"ש לר"ב כרובא דמינכר הלכתא מתילל לה כחאן אולא . כל רז לא אנים ליה תורה דילה רולס ומשקא אלכא רכ"ע ככ"ת שנה רבי הלכה כמותו כדעבר ולכתחילה . כרכא דכולא ביה ענפיה שפיר ואיכניה תכא כי רובלל הא אתמר עלה מוספא ואלא . ת"ר כיהא אבי רכב ישראל ופרשין פעל ועשה אורים גדולים והיו לא"ת ספריו המודפסות אש"ר קרא להם שמות **בשם א"ב ז"ר** בר"ת את המכת"רות להכין ולהורות והיו לתאורות לע"ר בכל לשם ולתהלה **מטה"ו** יפרכזה מור"ה באצבע דב תכא הוא כל העם עונון אחריו מקודש ה"ו מקדשי משב"ח רשיוט ופקיע . מעשה ר"ב ותלמוד גדול תני תכא דרב יהודה תורת אחת היתה בפניה שומע ומשמיע השכ"ע השכ"ע . הלה זה העלה לשמו ולשמה כעבודתו ער"ב ער"ב יום ליום יבוע . הליכות עול"ו לו בכל הארץ יצא קום וכקפה תבל חלך ודחו חביב . רבי תאל"ר היה לארץ ולרדים שמו מודע בשערים בדיק ומושל ארי שבחבורה ר"ב להושיע . הוא הראש אחרי הרועים אכילתך סוכ"ר הרוזים גדול שמו בישראל מפורסם ברורו ושכחותו רכבן כשכח המגיב . הדר המופלא וכבוד ה' מלא גי"ע"ה פ"ה ר"ת ור"ת גדול מרכן שמו כמסר"ר **יהודה עייאש** זלנה אש"ר תעל לרקיע . הוא היה משרי אנשי כהנ"ג כשיא ואב כ"ד כעיר תהלה **אגאזייר** זעא כ"ח מעשיו הגיד לעמו וה' עתו ויהי להם ימושיע . וכבוד שהמלך במסיכו כררי נתן ריחו רוח ה' דבר בו נפשו אותה ויעש עלה אריה מסוכר ורדך יבא לו דרך הקדש אל ציון מ"י הושיע . וסם נתבקש כטובה של מעלה ל התנוחה ול סנהלה ל הכלת אשר כנה כהדי בכס"י דרמננא המאורים ותוהידים כוזה הרקיע :

מ"י ימל"ל דמילולין דנור"א ח' הרואה ואל' השומע כל אשר בחיבו יחמיה לחקור מילין זו היא אמירה מאן דנסיק זהני לבר"א דברים גדלן כהי"ש . אחד באחד ובפס האגסים הרינים אשר היו תמיה"ס סולגין ודורסין ככועם ש"ח . מי זה מערוך על הסול"תן תוריתא דבת"א על אחת כמה וכמה מי אזכה מיסין את כעס"ה . הלא זה הכער הנלכ על האר"ש דגמר קיהה קיהה את ה"בט"ה הוה בירו וירם את המט"ה לעיני כל ישראל חייבא דכ"ע סוף"ק זור"ח . וי"כ יעקב בחר"ש מאור"י חביו כאל אמרו אבא מוצי צרף היה שעתה לי מסמך שר"י עמי ובשרי כי לכו אבי היה בעזרי להוציא לאור חלומות חכמה זה ס' החורה מלבי הסעודה כ"טרה לביח א"ב ח"ה וח"ב בר"י זה מנכין א"ב אש"ר ריבה ואש"ר עפת . ולכעלותו על משב"ח כרפס יפה ומהיח ואל משב"חו ש"בחה הן זכיה לקטן הלא אנכי צעיר למדכ"ר קשינא חריך סקיה הראוי לבינה ה"ו מבו"ה אין בו בליע עפר חוחה לא טעם ולא ריח . פי המדבר עמוס החלוחות בולה ומטולעל בשליחותיהו דרבנן קדיש וחקיפי ארעא קדישא ירושלים דרא"כה חוב"ב . מקוסה קש כמם כעס לשוב לדרכו ולהזור אל מקומו מקוס כר ציון מקוה ומחל את פני הארון' ומרחמו לא משיאש פ"ה יעקב כושיה עייאש ס"ע בן ועד לא"ה רב המהכר זל"ה ויע"ה :

נרפס פה עיר המהוללה ליוורנו יע"א

ותהו גמר מלאכת הדפסתו ביום ר"ח אלול בשנת ואת המטה הזה יקח בידך אשר תעשה בו את האתת לפ"ק

נרפס רק פעם אחת בשנת תקמ"ג לפ"ק ועתה נרפס מחדש בכמות מצומצמת

לרא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין הגרין ער כי יבא שירי ור"ו יקרות עמים : יהודה :

עמי תהאנו יתי רב רל ועזר מצויי תהאנו :

לעכו"ם כדן כיכוס לישראל ולא חיוביאל לפי חלי דכתיבא דאיסור זה הוא מן הדעת מרן אלא אפי' למסקנת התה"ד דאין האיסור אלא משום חומרא מפני מראית העין . אפי' הוין דעיקר הכיובא הוא מן הדין גם למחמירין אין לחלק . ולא דמי למ"ש התה"ד שם דמלאכה שעושות הנשים לנעופים קודם הכביסה שהוללן הקצוות אין לאסור בשבת וו כצעיפי ארמאות כוון דאפילו כרישיריאלות אינו אלא חומרא בעלמא ע"כ דשאמי הכא דעיקר הכיכוס אסור מן הדין יצו דהך מילתא דנציפוס אפי' דהרן כ"ו והלבוש כתבוה . מ"מ כיוון דהש"ע השמיטה משמ' דלא פסיקא ליה מילתא להסתיור להדיא וכמ"ש הרב בעל עולת שבת יעש ורוק :

דין ו' כלום חדשים וכו' אסור ללבוש משמע דמייירי בחודשים ממש שצדיין לא נתכבסו וכהכי לא איירי הטור והרמב"ן ז"ל דאנשו ז"ל מייירו בחודשים מוכבסין שאסורין בין ללבוש בין לכבס ולהניח וכאן בכדדים חדשים שלא נעשה בהם הכיכוס ואפי' אסור ללבושן וזה לקוח מדברי רשב"ט ז"ל שהביא המדרכי יעש והחורה תקום שצין טור בשם רמב"ן הוא ט"ס וכו' מדרכי בשם רשב"ט . וז"ל דכבר קנאס קודם לו בתמוו ובירך עליוסם שהחייבו בשעת קנייה ועדיין לא לכבס עד שבת שחל ט"כ להיות בתוכה דאס לנכס אפי' פעם אחת אין לנו לאסור לכיבתן פעם ב' דאין שמה לארס בלבישת בגדים חדשים אלא בפעם א' בלבד . ונר' דאיסור זה דלבישה הוא כולל או בקנה איתן תפורין או בעושה איתן מחתיכו' כגד ויתופר אותן מחדש וכ"ס הוא בתופר מחדש ולכבס דהרי בתפירת בגד חדש אסור אפי' אינו לוכס כמ"ש בסמוך הש"ע סעי' ז' דאסור לתקן בגדים חדשים דפירושו עושה בגד חדש ואפי' דהתם נקט יא דמשת' דאיכא מאן דפליג ומתיר . ליתא ולכפי מ"ש ויש להחמיר מר"ח כתב יא דאסור בשבת זה ולא חר"ח אבל בשבת זה לכ"ע אסור וכדמוכח מדברי מרן ב"י בר"ה ויש לשאלו וכו' דלשני התירוצים אסור מדינא באותה שבת תקון בגדים חדשים לכוול עלתא יעש . דהתיקון מחדש הוא חמור מהלבישה לבגד שהיה מתוקן כבר ולכך לא כתב הש"ע להחמיר חר"ח אלא בתיקון אבל בלבישה דעני' זה לא הובד אותה חומרא כלל וזולתי האשכנזים שנהגו להחמיר כמ"ש ההג"ה . ומ"ש הרב מנ"א ס"ק כ"ג דלענין לבישה דעת הכ"י להקל יעש הו"י חר"ח דאין להחמיר אלא בתקון אבל בלבישה אין להחמיר מר"ח אבל בשבת שחל ט"כ בתוכה אסור מדינא וזה פשוט בס"ד . והטעם של איסור אותה שבת בין ללבוש בין לתקן אינו משום דלפי' הדין הידורשמי דכת' דהני נשו דכאיבי דלא למשתי עמרא מדעיויל אש מנהגא מפני שבו פסקה אבן השתייה וכו' אלא הטעם היעונו שמחה ואין אנו צריכין להירוש' אלא למחמירין מר"ח ולכך כתבם הש"ע וכתב סעי' זה וסעי' שאחריו קודם שציעתיק דין הידורשמי דכסעי' ז' . ועוד דהתם כתב מנהגא דמשת' דאינו אלא מנהג כשר והכא כת' איסורא אלא דהטעמים חלוקין והא כדאיתיה והא כדאיתיה וכדמוכח בב"י יעש ועיין במגן אברהם ס"ק כ"ג ורוק :

דין ז' הגה' וה"ה דאסור לקנות . אפי' רכב' והש"ע לא נוכר לאסור אלא לבישה ותיקון ויש לזכר דלחלוק ול' דוקא הכך דיש כהן שמה טפי כשהס לכושן עליו וכן כשיהא עמוק בתיקונו שהוא לזמן ארוך דמשא"כ בקנייה דאין שם שמהא אלא שעת קנייה שהוא שעה קלה . מ"מ משמ' ליה למור"ם ז"ל דלא שאל כיון דלענין ברכת שהחייבו ק"ל דאפי' בקנה מברך שהחייבו כדא"ו סי' רכ"ג משום דסוף סוף הרי הוא שמה גם כאן אין חילוק בין עושה למוכר אלא דמי' לרחה דאח דאנו לחזור מחדש היה ליי

היה למ' להסתיור כמ"ש רכובוס דאסור מדינא ואפי' חותר לכבוד שבת אלא שנהגו איסור אפי' כרחיצה וכן הוא במהר"ל בשבת של חוון מותר לרחוק ראשו כתיס כוננין אבל לא בחמין עכ"ל וכיון דכסבו במקומו של מור"ם ז"ל להחמיר אפי' כרחיצה שאינה אסורה מן הדין כ"ס בכיכוס וכ"ס ללבוש . וז"ל דהתם מייירי בכלי צמר דשיך בהו גיהוין ואסורין מדינא כאמצע השבוע בהס נהגו איסור אף בשבת אבל בכלי פשתן דאין בהם משום גיהו' כלל ריינו להחמיר' בהם מהמנהג בתוך השבת או מתחלת ר"ח ביהות החול ולא בשבת ולכך דקדק ההגה וכת' וכן לכבוד שבת לוכסין כלי פשתן וכו' דמשמע דוקא כלי פשתן ודלא כהבנת הרב מהג' אברהם ז"ל שהסין דרכיו כד"מ אינן כדרכיו כאן בהגהת ט"ע יע"ש דליתא לעב"ד :

שם ואסור וכו' לכוכסת עכו"ם וכו' אפי' דהתום שמהס יצא איסור זה לא הוכיר עכו"ם והיה תקום לחלק בין כוכס עכו"ם ובין כוכס ישראל מ"מ האיסור הוא מאוס ישראל הכותן דכתיובתו הכללים לאוחן לכבסם הרי הוא מסיח דעתו ואפי' דמדרכי הת"מ שהביא מרן מוכח דמה שנהגו איסור ואפי' בכלי פשתן אינו אלא בשבוע של ט"כ ולא חר"ח . מ"מ ההגה אויל לטעמיה דכת' דנהגו איסור מתחלת ר"ח ולדידהו הוי האיסור גם ליתן לעכו"ם לכבס . ומ"מ יש קולא בעכו"ם אם יתן לו קודם ר"ח דאין האיסור אלא בנותן לו מר"ח ואילך דמשא"כ בנותן לכוכס ישראל אסור אם יכבס אחר כניסת החדש :

דין ד' הגה' ומהגין להחמיר וכו' כראש פשוט לפי שאינו דכתיבא לעי' סו' ס"ג הוא דנהגין לאסור אפילו לכבוד שבת טפי מחסרת יש חיי שאחור דהרי לא התייר ההגה לעי' לכבוד שבת אלא כגדי פשתן ללבוש וכן מה שמחמירין בתפירות מן י"ח בתמוו גם שבת בכלל החומרא ולכך האריך בלשונו ולא כת' בקיצור וכן מהגין להחמיר בכיכוס וכו' אלא דר"ל שמהגין גם בכיכוס חומרא יתייה דאפי' לכבוד שבת אסורין ודלא כיש מי שאומר ולא דמי לשהיטה דסעי' ט' דשוחטין לצורך שבת דמדינא אינה אסורה אפי' בשבת שחל ט"כ בתוכה :

דין ה' אסור לעכרות לכבס וכו' דע דהתרומת הרשן סו' קכ"ב כת' דמכח הסכר' נר' להתייר שהרי אין איסור כיכוס בשבת וו משום איסור מלאכה אלא משום כדי למעט בשמה' ולתראות האכילות וזה לא שייך בכיכוס בגדי הארומאות ומהא דבטלי קצרי דביירב אין להביא ראיה לאסור מדבטלי לבחרי ולא ככסו אפי' לעכו"ם דיש לו' דלא הו' שכיחי ארומיות כניהס שישאלא צושין להס מלאכה . אהנס יש להחמיר משום מראית העין דלא חובה ויכיר דבגדי ארמאות הן ולא דמי לבגדי קמזיס דלא אסרי להו משום מראית העין כדלקמן בהגה סעי' יד דהתם ניכר לכל דבגדי קמזיס הם ע"כ תורף דבריו . ולפי' היה נר' דאיסור זה דכת' הש"ע אינו איסור גמור וכ"מ אס הים ניכר לכל שהבגדי' הם של עכו"ם כבון במקום שאינן לוכסין ישראל כמותן מותר ודומיא דתקון בגדים שכתב מור"ם ז"ל לקמן סעי' ז' להתייר אם תפורסם שהמלאכה של עכו"ם מיהו מרן ב"י כת' אחר דברי תה"ד וז"ל ואינו אומר דהכי משמ' בירושלמי לאסור דגרסי' התם פ' בתרא דתעניות הרין קצרא אסיר למעבד עיכדתיה משמ' דככל גוונא קאמר ל"ש דישאל ל"ש דככרים עכ"ל . ור"ל מדתני האיסור כמלאכת הכיכוס משמ' רלעולם הכיכוס אסור מן הדין ולא מחמת חומרא דמראית העין בלבד לפי שעמין הכיכוס הוא עבתו יש בו שמחה שחלכין הכבד ומנהיכו שהעין רואה והלב שמח ולכך כתב הש"ע פתם אסור וכו' ככל עינין אין להתייר אפי' בתפורסם שהבגדים הם של עכו"ם ומטעם זה גם מור"ם לא הוכיר הוחר

ספר

כל המתאבל עליה**דיני בין המצרים**

ע"פ מנהג אשכנז ועדות המזרח

ערוכים על הסדר:
החל במקורות חז"ל
דרך ראשונים ואחרונים
עד פוסקי זמנינו

חובר ע"י

יוסף מרדכי פאק

מח"ס ואני אברכם, בסוכות תשבו,
ימי הלל והודאה, ימי משתה ושמחה

פעיה"ק ירושלים ת"ו

תשע"ג

להלכה: כותב השו"ע², אסורים לכבס, אפילו אינו רוצה ללבושו עתה אלא להניחו לאחר ט"ב.

7 ג. טעם האיסור: מצאנו במפרשים שני טעמים לאיסור כיבוס: 1) משום היסח הדעת⁴; 2) משום שמחה¹⁵.

ד. מה כלול בכיבוס

1. ניקוי כתם: נחלקו הפוסקים האם מותר לנקות כתם מבגד¹⁶, או דהוי בכלל כיבוס ואסור¹⁷.

2. גיהוץ: כותב השו"ע² [וכיבוס שלנו מותר] אבל גיהוץ (פי' מעבירין על הבגדים אבן חלק להחליקו) שלנו אסור¹⁸.

7 ט 14. הבאנו מרש"י לעיל שגם לכבס ולהניח אסור משום דנראה כמסיח דעתו, שעוסק בכיבוס בגדים. וכן הסביר הלבוש (ד) כרש"י, שאפילו להניח, משום שנראה כמסיח דעתו מן האבלות, כיון שעוסק בכיבוס בגדיו. וכ"כ במ"א (יב), ובמ"ב (כא). גם לדעת הב"ח ומטה יהודה הטעם הוא משום היסח הדעת, ובכל זאת אסור כיבוס ע"י כובסת גויה וראה לקמן הערה 184.

7 ט 15. ואילו לדעת תה"ד (קנב) הרי אין איסור כיבוס בשבת זו משום איסור מלאכה, אלא שאסרו חכמים לספר ולכבס כדי למעט בשמחה ולהראות האבילות. ולכן לדעתו מעיקר הדין מותר לכבס בגדי גויים, ראה לקמן אות י. וכן הבאנו לעיל שהארחות חיים (ד) מביא בשם בעל התרומה והכלבו בשם ספר ההשלמה, שמשכנס אב אין ראוי לכבס ולגהץ כדי למעט בשמחה. גם הפמ"ג (א"א יב) סובר הטעם דשמחה היא לו כשנותן בגדיו לכובס. ומה"ט אף לכובסים עכו"ם אסור ליתו, ולא משום דמסיח דעתו מאבילות.

16. הובא בפסקי הגריש"א (מבקשי תורה) שכתם בבגד מותר לכבס גם בסבון בתשעת הימים. וגם שלשה כתמים ויותר מותר, משום שהאיסור הוא לנקות הבגד, והוא רק מנקה את הכתמים. שאין זה כמתעסק בכיבוס ששורץ הבגד במים ומייבשין (הליכות והנהגות עמ' 7). גם לדעת הגרש"א מותר לנקות בגד מהכתם שבו, ואינו דומה לחוה"מ שאסור לנקות הכתם אם נתלכלך קודם החג, אלא בתשעת הימים מותר אף אם נתלכלך הבגד קודם ר"ח (מבקשי תורה אות יג). ומותר להעביר הכתם ע"י שפשוף במטלית לחה וכדו', שאין זה בכלל כיבוס האסור בתשעת הימים (הליכות שלמה יד, טו).

וכן הורה הגרמ"פ בחול המועד שמותר להעביר כתם מהבגד שאין זה נחשב כיבוס לענין חוה"מ (הל' חול המועד-זכרון שלמה בפסקיו שבסוף הספר אות י).

17. בספר ארחות רבנו (ח"ב עמ' קלב) הביא בשם הגר"ק ששאל או מו"ר או החזו"א (שלא זכר) וענה שאסור לנקות כתם בימים אלו.

ובשם הגר"ש ואזנר הובא שאם הכתם ניכר מותר לכבסו, וא"ל אסור (מבית לוי עמ' כז). בספר קרא עלי מועד (פרק ד הערה א) מביא שהגר"נ קרליץ שליט"א חושש להחמיר בזה, ומ"מ מותר לשפשף הכתם במטלית רטובה באופן שלא יעשה עי"ז טופח ע"מ להטפית. וכן נפסק באור לציון (כז, א) שאסור לו לכבס אפילו את מקוט הכתם בלבד, אא"כ הכתם מכוער באופן שא"א לצאת עם הבגד כך.

18. נפסק באור לציון (כז, ב) שאין לגהץ בשבוע זה, בין לגהץ וללבוש ובין לגהץ ולהניח אחר

3. ניקוי יבש: לדעת ו

4. כיבוס פאה נכריה כיבוס בגדים ואסור; ו

ה. לבישת בגדים מכו מקור

גמרא: שלח רב יצחק ב

ת"ב. ואפשר שבגדים שאינן הובא שלא התיר לגהץ אף

19. האג"מ (או"ח ג, עט) כוונתו אותן בשאר דברים. גם לדעת האיסור.

20. לדעת הגר"ש ואזנר של עמ' כז הערה א.

והובא בשם הגריש"א ז"ל ככיבוס וגיהוץ האסורים (ה) גם בשו"ת רבב"א (ו), רצא אוסר שיש בה דין בגד, ואי וכן סובר הנטעני גבריאל ולצורך מותר.

לעמלן בגדים באמצעו בשם בעלי הוראה.

21. דין לבישת בגדים מגו

איתא במסכת שמחות (פ) מגוהצין, כלי היוצא מתחת אבל לא צבועים, חדשים א; מותר להוליך כלים לגהץ ב אבל לא צבועים. ר"א בר"ע ובעין זה כתוב בברייתא ישנים היוצאין מתחת המכ [חדשים לבנים (רמב"ן) שם לבנים בלבד (הרמב"ן) השם וממשיכה הגמרא (שם); [דאמר לא אסרו לבן אלא ב"ש [דאמר לא אסרו אלא התוס' (מו"ק כג. ד"ה רב: אפילו חדשים או ישנים א ברכת) בשם רש"י, דבאבל

ט. כובסת אינה יהודית

1. כשנותן לה הבגדים אחרי ר"ח: כותב הרמ"א, ואסור ליתן כלים לכובסת אינה יהודית לכבס מר"ח ואילך⁸². נחלקו האחרונים⁸³ האם האיסור הוא משום "שמחה" או משום היסח הדעת מהאבילות⁸⁴.

2. כשנותן לה הבגדים קודם ר"ח: כותב הרמ"א, אבל קודם ר"ח מותר לתת אע"פ שכובסת אחר ר"ח⁸⁵.

לו לכבס ע"י עכו"ם לא יכבס בעצמו, דע"י עכו"ם אין איסור אלא מנהג. העטרת זקנים הביא את דבריו והסכים עמו. גם הט"ז (יד) הביא את דבריו. ראה גם שכנה"ג (הגב"י אות כ). המ"א (יח) השיג על דברי הב"ח שאין היתר כלל לכבס ביום ד' וק"ו ביוצא לדרך דאסור לכבס לצורך שבת אחר, והביא ראיה דהא בטלי קצרי דבי רב.

81. הא"ד (ח) הביא דין הב"ח, אולם התיר את זה רק בכביסה ע"י גוי. הוא דחה את ראיית המ"א נגד הב"ח מדבטל קצרי דבי רבי, דהא לא שכיח דיוצא למרחק. וכן פסק הח"א (קלג, יב) שהצריך לילך למרחקים, מותר לכבס ע"י נכרי אפילו לכמה שבתות. גם דה"ח הסכים עם הא"ר; וכמו כן נפסק במ"ב (לט) וכה"ח (יג). [וע"י ישראל אם א"א ע"י נכרי והוא צורך גדול, הביא הח"א (שם) מחלוקת האחרונים הנ"ל, ונראה דנוטה להחמיר. הו"ד בשעה"צ (מא)].

גם הביא הפתחי תשובה בשם דברי מנחם דע"י כובסת עכו"ם בחל ט"ב בה' וצריך בע"ש לילך למרחקים, יש להקל ובפרט כלי פשתן שאין בהם משום גיהוץ, ע"ש.

82. סימן תקנא סעיף ג. ובד"מ (ו) כתוב: וכתב במהרי"ל שהיה אוסר לתת כלי לכובסת נכרית מר"ח ואילך, אבל קודם ר"ח שרי. וכן כתבו התוס' (פרק בתרא דתענית) בשם רש"י. [והנה ז"ל התוס' (תענית דף ל. ד"ה ותרוייהו): ואע"ג דשלחו משמיה דר' יוחנן דכלי פשתן מותר לכבס [במועד (המהרש"א מוחק תיבת "במועד", וכן איתא שם בדף כט): שלח משמיה דר' יוחנן אע"פ שאמרו כלי פשתן אין בהן משום גיהוץ וכו']], מ"מ החמיר לנו מורינו רש"י לתת סדינין שלנו לכובס אותה שבוע שהיה בה ט"ב קודם התענית. וז"ל ספר מהרי"ל (ז): וכן אסר מהרי"ל ליתן בגדים לכובס גם בר"ח אב, וכן איתא בא"ח, ובער"ח התיר. וצ"ע מניין שהמהרי"ל והתוס' מייירי בכובס נכרי; ועוד התוס' רק מזכירים באותו שבוע ולא מר"ח].

83. ראה לעיל אות ג' שהבאנו מחלוקת ראשונים בשני הטעמים האלו בעצם איסור כיבוס.

84. לדעת הב"ח (סוף עמ' רכט) מדינא אין איסור אלא שלא יכבס ישראל בעצמו, שהרי עיקר הטעם דנראה כמסיח דעתו מלהתאבל על ירושלים שעוסק בכיבוס בגדים; אלא שנהגו לאסור אפילו ע"י גוי. המטה יהודה סובר דעצם נתינת הכלים לאומן לכבסם מהוה היסח הדעת. ואילו הפמ"ג (א"א יב) סובר שהטעם הוא משום דשמחה היא לו כשנותן בגדיו לכובס. ומה"ט אף לכובסים עכו"ם אסור ליתן, ולא משום דמסיח דעתו מאבילות.

85. וכ"כ בלבוש (ד) וש"א. המ"ב (לה) ציין שמותר לתת לה לפני ר"ח, ואפילו אם תכבס בשבוע שחל ט"ב. כן משמע מביאור הגר"א, וכ"כ בדמשק אליעזר (שעה"צ לח).

לתת לכובס ישראל לפני ר"ח

המטה יהודה ציין שאסור לתת לכובס ישראל גם לפני ר"ח אם יכבס אחר כניסת החודש.

לו אחרים

יד שבת⁷⁸
ש שמותר

בס אפילו

דאפילו אם
לצורך שבת
וסיים שיש
הב"י (ראה

זעלה היינו
חמורי אחר

בה' לפניו
זשא"כ בד'

ר"מ משמע
זרת לכבס
פילו בערב
:בוד שבת,

ץ ואסורין
הם משום
לכך דקדק

נ"י עכו"ם
אל.

ז"ג בא"א

תר לכבס

ס לו בגדי
ט"ב דאז
אחר ט"ב
וס אפשר

5. השארת בגדי תינוקות כדי לכבסם בתשעת הימים: אסור להשאיר בגדי תינוקות מלפני תשעת הימים, כדי לכבסם בתשעת הימים, ואפילו אם יכבסם ביחד עם הבגדים שנתלכלכו בתשעת הימים.¹³

7 ← ב. עד איזה גיל מותר לכבס שאר בגדי קטן [ע"פ הרמ"א]: האחרונים ופוסקי זמנינו נותנים בזה שיעורים שונים: א) עד גיל שלש¹⁴; ב) עד גיל ארבע¹⁵; ג) עד גיל חינוך¹⁶; ד) אלו שתמיד מלכלכים בגדיהם¹⁷; ה) כל קטן¹⁸.

L

13. יד בביהמ"צ בשם הגר"נ קרליץ שליט"א.

7 ← 14. הלבוש (יד) כותב דוקא כסות של קטנים כגון בני ג' וד' שנים אסור לכבס. [ומבאר הפמ"ג (א"א לט) שלפי הלבוש רק פחות מזה דמשתינים תמיד שרי לכבס כסותם. והקשה וא"א לח) על דברי הלבוש במש"כ "בני ג' וד'", דמשמע שהאסור לכבס בגדי קטנים הוא משום חינוך, וא"כ צריך להיות בני שש ושבע].

הגר"ח ק שליט"א מביא שהחזו"א החמיר אפילו בקטן בן שנה, ואמר שאפשר להלבישו הבגד המלוכלך [קרא עלי מועד ופ"ד בהערות הגר"ח ק שליט"א הערה ז].

15. נפסק בח"א (קלג, יח) אסור לכבס כסותם אפילו אם לא הגיעו לחינוך משום עגמת נפש. אבל בני שתיים ושלש שנים נוהגים להתיר אף שאר בגדיו.

גם הבן איש חי (ו) ציין שיש נוהגין היתר בכיבוס בגדי קטנים בני ג' שנים, ואין למחות בהם.

16. הבאנו לעיל (הערה 4) שני טעמים של המ"א למה אסרו לכבס בגדי קטנים או משום חינוך או משום עגמת נפש. והשער הציון (צא) כותב שהנפקא מינה בין הטעמים האלו, הוא לגבי מי שהוא פחות מבן ו' - דמשום חינוך מותר משום דלא הגיע עדיין לחינוך, אבל משום עגמת נפש אסור.

גם הבאנו לעיל שהפמ"ג הבין בדברי הלבוש שהוא משום חינוך, ולכן הקשה עליו שצריך להיות בני שש ושבע.

ומסיק בספר חנוך לנער (פכ"א הערה ב) שגם קטן בן שש אם לכלך בגדיו ביותר, יש לסמוך על דברי הפמ"ג להקל ולהלבישו בגד מכובס, ואם אין לו מותר גם לכבס.

גם האור לציון (כו, א) פסק שבגדי קטנים פחותים מגיל שש שנים שהתלכלכו מותר לכבס, וכן מותר להם ללבוש בגדים מכובסים. [ובהערה שם הוסיף, שכהיום מקפידים יותר להחליף להם כמה פעמים ביום]. "ובני ספרד נהגו בזה כדברי הרמ"א וכמובא כבר בב"י שנהגו להקל בבגדי שאר קטנים, אף שאין כן דעת השו"ע".

7 ← 17. המקור"ח (תקנא, יד) מביא הב"י למקור לדין של הרמ"א שאפילו בבגדי שאר הקטנים נוהגים להקל, וציין שהלבוש השמיטו, והוסיף "וכן המנהג בקטנים שיכולים לילך לבדם". נראה שפירוש דבריו הוא שהמנהג להקל ולכבס גם בגדי קטנים שיכולים לילך לבדם.

מביאים בשם הגריש"א זצ"ל שבזמנינו אפשר להקל בבגדי קטנים, כשנתלכלכו ואין לו בגדים אחרים - אף בגיל שמונה [הל' ומנהגי ביהמ"צ (פ"ד הערה 24), הליכות והנהגות (עמ' 7)]. [ובספר אשרי האיש מביא בשם הגריש"א (מלוח עתים לבינה) שמוותר לכבס עד גיל חמש שש. וממקור אחר (לקנות חכמה) הוא מביא בשמו שילדים קטנים עד גיל שנים עשר, יש להקל להלבישם בגדים מכובסים אם יש צורך בכך. ומאידך, מגיל תשע מן הראוי שיכינו בגדים מלפני ר"ח עבור שבוע שחל בו ת"ב].

- ג. אופן הכיבוס
- 1. כיבוס בצינעא
- קטנים בפרהסיא כג ע"ג הנהר אז יכבסו כמה ביחד²¹.
- 2. כיבוס במכונת
- ביחד במכונת כביסו

בספר קיצור הלכות ב שתמיד מלכלכים את בג וכן מביאים בשם הגר יוד בבין המצרים יג, כב. גם לדעת האור לציון מותר ללבוש בגדים מכו 18. הפמ"ג (בא"א לט) כ באבילות. הערוה"ש (לב) סתם ה גיל מסויים.

- 19. המ"א (לט) כותב די ח"א (קלג, יח) מ"ב (פג) וציין המ"א לסי' תק בחוה"מ, שמכבסין בפו דוקא כשרוחץ ע"ג הנה יכבס רק בצנעה ולא ב בצנעה (מחצית השקל ו 20. המ"א (לט) כותב ון הרבה ביחד. הו"ד בא"א לבדו. וכ"ה בבן א"ח (ו) 21. בהל' חוה"מ (שם) ומשתינים ומוציאין רע השולחן גבוה (כד) מ בפעם א'. כה"ח (קעז) דבט"ב וכלומר בימים 22. מביאים בשם הגר הרבה ביחד. וכ"כ בס עסק א' הוא ועושה ה לב) שיותר טוב לכבס וכו'.

ג. אופן הכיבוש

1. כיבוש בצניעא ולא הרבה ביחד: כותבים האחרונים שמותר לכבס בגדי קטנים בפרהסיא כגון ע"ג נהר, כשע"י כך מתכבס יותר יפה. ואם לא מכבסין ע"ג הנהר אן יכבסו בצנעה¹⁹. וגם לא יכבסו הרבה ביחד²⁰; ויש מקילין לכבס כמה ביחד²¹.

2. כיבוש במכונת כביסה: לדעת הפוסקים מותר לכבס הרבה בגדי קטנים ביחד במכונת כביסה²².

בספר קיצור הלכות ביהמ"צ (עמ' 9) מביא בשם הגרמ"פ שמותר לכבס בגדי קטנים גם אלו שתמיד מלכלכים את בגדיהם כשמשתקים בחוץ.

וכן מביאים בשם הגר"נ קרליץ שליט"א כשהם עדיין בגיל שמלכלכים בגדיהם מותר לכבסם ויד בבין המצרים יג, כב, קרא עלי מועד פרק ד הערה ד.

גם לדעת האור לציון (כז, א) בגדי ילדים פחותים מגיל שש ושבע שהתלכלכו מותר לכבס, וכן מותר ללבוש בגדים מכובסים. והכל לפי טבע הילד באיזה גיל הוא עדיין מלכלך בגדיו.

18. הפמ"ג (בא"א לט) כותב שמהב"י וד"מ משמע לכאורה שנהגו להקל בכל בגדי הקטנים כמו באבילות.

הערוה"ש (לב) סתם הדין כלשון הרמ"א, שאפילו בבגדי שאר קטנים נוהגים להקל, בלי לנקוט גיל מסויים.

19. המ"א (לט) כותב דיכבסו בצנעה אם אין מכבסין ע"ג הנהר. דברי המ"א תובאו בא"ר (לא) ח"א וקלג, יחג, מ"ב (פג), בן א"ח (ו).

וציין המ"א לסי' תקלד, ששם (סעיף א) השו"ע כותב לגבי אלו שמותרים לכבס בגדיהם בחוה"מ, שמכבסין בפרהסיא ע"ג הנהר. והרמ"א הוסיף, והא דמותר לכבס בפרהסיא היינו דוקא כשרוחץ ע"ג הנהר משום דמתכבס יותר יפה ע"ג הנהר. אבל אם אינו כובסו ע"ג נהר לא יכבס רק בצנעה ולא בפרהסיא [כשצנעה ופרהסיא שוים לענין ייפוי הכיבוש, לא הותר לו אלא בצנעה (מחצית השקל שם)].

20. המ"א (לט) כותב [ע"פ ספר הפרנס שהביאו הגמ"נ ומט"מ וכנ"ל הערה 1], ומ"מ לא יכבסו הרבה ביחד. הו"ד בא"ר (לא), סידור יעב"ץ, ח"א וקלג, יחג, מ"ב (פג). וכ"כ במקו"ח שדוקא א' א' לבדו. וכ"ה בבן א"ח (ו).

21. בהל' חוה"מ (שם) כותב הרמ"א, מיהו בגדי הקטנים ביותר דהיינו אותן שמלפפים בהם ומשתינים ומוציאין רעי בהם, מותר לכבס ד' וה' בפעם א', כי צריך להרבה מהם כל רגע. השולחן גבוה (כד) מעיר שכמו בחוה"מ גם כאן מותר לכבס אפילו הרבה ביחד (דהיינו ד' וה' בפעם א'). כה"ח (קעז) מבאר שלדעת המ"א ודעימיה משמע דאין לכבס הרבה ביחד, דס"ל דבט"ב וכלומר בימים לפני ט' באב) יש להחמיר יותר. והסיק דהיכא דאפשר יש להחמיר.

22. מביאים בשם הגריש"א (הליכות והנהגות עמ' 7), כשמכבסים במכונת כביסה, מותר לכבס הרבה ביחד. וכ"כ בספר חנוך לנער (שם). וכן דעת האור לציון (פכ"ז הערה א) שמשום שהכל עסק א' הוא ועושה הכל בבת א', אפשר ליתן אף הרבה בגדים יחד. וכ"כ בשו"ת באר משה (ו), לב) שיותר טוב לכבס בבת א' במכונת כביסה שהוא הרבה יותר קל ומקובל, מלכבס מעט מעט וכו'.

בגדי
סס

סקי
עד

זמ"ג
זו על
א"כ

זבגד

פש:

הם:

ינוך
י מי
פש:

ריך

מוך

בס,
ליף
וקל

ים:
יש

ים
פר

זור

שם

זר:

21

סמורת הש"ס

כשיש שם הערמה... שהיה יכול לגלה קודם הרגל והואין עוד הרגל... ובכלד בטעות... בהשערות נטיות ויולדות ומעכבות האכילה וספיה...

כשיש שם הערמה דלכא... למה שמה יערים לומר לא האול חלף הספה ודעתו... נללה ממש והא דקדמך כחבל מותר כשאין שם הסה הערמה ולכ"ט כדלכא...

כשיש שם הערמה כאכל מותר כשאין שם הערמה רב חייה בר אשי בשם רב... שהוא טיקל באן וכאן... ר"ש בר אבא בשם ריב"ל הלכה כדבריו מי שהוא טיקל בהלכות אבל רב אמר ששם כנסתית צפרנים בכל דבר...

ב"מ פ"א

הלכה ב מותני ומי להכס... שסדר שלל לכנס בגדיו ושלל להכס במועד והתיר לו נדרו: מטפתח הידים... שנוגעים בןן הידים בשעת אכילה: ומטפתח כספרי... ככות שמוהניס הספרי: למספח בןן כתיפוי מנגי העשר וכשנא לגלח להלו השטויי כרישא שמוהנין לגלח במועד ולריך לכנסס המינד: ומטפתח הספן... שמנגיין בןן כשילוף מניס המרחק: וכל העולין עמומה לעהיה... במועד מותרים לכנס בגדיהם: ובלגני נשים... סדימים שהגניס מתעטפים בהם: היה בלגני נשים... כלומר אחד בלגני נשים וא' בלגני חגשים שניהם מותרין לכנס: ובתלמוד תרי... והוא שיהא לו שני תלוקים שיהא לובש אחד ומכנס אחד: בגדי קמטין מה ין... לכנסן במועד: כמי שאין לו אלא תלוק אחד... כיון שזרכן לעקף בגדיהן: קמטין... לקמן בפרקין: אלא קרובי של מח... מיהו קרוביו מבגין: הוות וכו'. היתה דירה ההכל קטנה והינה מוחזקת כל הקרובים: מהו... שישנו המחלה מוחזקת ומחלה מנפטים: ח"ל... יבכסו המחלה היוס ומחליקין לירכס: הן דיועין... הך כשייני סוכרים שהוא מיכל שהקיל בגדיו קמטין וכן היה דרכו של רבי יוסה להקל: חמנ... בזה החזיקו המחזיקין כל הקרובים להצרות וביבדילו למחר: מטפתח ספריים... כל ספרי מורה ו"מ ריפתחה כל מנלחים ומפני הכבוד המספריים קאמר שמהנין אותן בפניהם ולין כבוד המספריים בך:

הלכה ב מותני ואילו מכבסין במועד... הבא ממדינת הים ומבית השביה והיוצא מבית האסורין והמונדה שהתירו לו חבמים וכן מי שנשאל להכס והותר ד מטפתחות הדידים ומטפתחות הספריים ומטפתחות הספן וכל העולין שמוטאה לפהרה הדי אלו מותרין ושאר כל אדם אפורין: גמ' הני בלגרי נשים מותר לכנס במועד הוא בלגרי נשים היה בלגרי אנשים... מהו בלגני נשים רבנן דקיסרון אמרו אנטיניא... ר"א אבדו בעם ר' יוחנן מי שאין לו אלא חלוק א' מותר לכנסו במועד א"ר יוסה בי ר' בון ובתלמוד תריי דיהא שלח חד ולבש חד... בעון קומי רבי יוסה בגדי קמטין מה ין אמר לון כמי שיש לו אלא חלוק א' ובעון קומי ר' הנינין... אין קורעין ולא חולצין ולא מבגין אלא קרוביו של בית... הוות בטלהיה ועירא וקרוביו בען מיעור לגביה... כהו דיהבון פלגון לניו ופלגון מן לבר אמר לון ייעלון פלגון יומא דין ופלגון לבחר... אמר רבי כמא הן דהוינן סברין דו טקלה חמר... תני מטפתחות ספריים... אין מכבסין אותן כמי רגלים אבל מכבסין אותן בתוך זכורית לפני הכבוד:

הלכה ג מותני ואילו כותבין במועד... קדושי נשים גיטין ושוברין דייתיקי ומתנה ופרוזבולין איגרות שום זהבד של האכל קטנה וקרוביו רואים למדינת הים ולא ימלא בית דין אח"כ קודם שהלך כשישיה: איגרת קום

זהבד של האכל קטנה וקרוביו רואים למדינת הים ולא ימלא בית דין אח"כ קודם שהלך כשישיה: איגרת קום רידב"ב יר"ט ולא יגדל ב"מ' ובאכל מותר כשאין שם הערמה דהיינו שקדם אכילה לא ה' משכב האכילה והעילה ובתן האכילה מעכב האכילה והעילה והוא לא ידע שיהיה אכל ולא היה מוחזק ליתול קודם האכילה כי מי ידע שהיה אכל אם הים מעכב העטילה והכילה קודם לכן י"ב או אחר חלף ר"א רמת ח' ר"ל ח"ה יר"ט

הגמ' דלא פליגי דה"ס דכרגל מותר ובאכל אסור דקאי הכל על אכל וה"פ דכרגל כל כתר אכל מותר דדמי כמו מותר קודם הרגל ובאכל כסח כשאין שם הרגל ואכל כרגל כסח אסור משום דהיה יכול ליתול ערב יר"ט וכיוצא דקמטין ח"ד כרגל מותר כשיש שם רגל ובאכל אסור כשאין שם רגל וסח וכו'... ששם שביעית ויסודי את מעותיו וכגון שרודה הגולה לילך

ששם שביעית ויסודי את מעותיו וכגון שרודה הגולה לילך

הגמ' דלא פליגי דה"ס דכרגל מותר ובאכל אסור דקאי הכל על אכל וה"פ דכרגל כל כתר אכל מותר דדמי כמו מותר קודם הרגל ובאכל כסח כשאין שם הרגל ואכל כרגל כסח אסור משום דהיה יכול ליתול ערב יר"ט וכיוצא דקמטין ח"ד כרגל מותר כשיש שם רגל ובאכל אסור כשאין שם רגל וסח וכו'... ששם שביעית ויסודי את מעותיו וכגון שרודה הגולה לילך

ששם שביעית ויסודי את מעותיו וכגון שרודה הגולה לילך

ששם שביעית ויסודי את מעותיו וכגון שרודה הגולה לילך

ששם שביעית ויסודי את מעותיו וכגון שרודה הגולה לילך

ששם שביעית ויסודי את מעותיו וכגון שרודה הגולה לילך

הלכה ב מותני ומי להכס... שסדר שלל לכנס בגדיו

והוא יוסב ונטול לפרינו עלה

לגבי ר' לעזר ולא כיסה אותן

שלא הי ירח ממנו שילמוד מזה

לזול באכילה: ח"ל. לפני ר"ל

לה כסית אותן ומלפני אחת מכסה

אותן: ח"ל וזה. אחת סוכר שאחה

היביב עלי כר' לעזר בהמיה:

הלכה ב מותני ומי להכס... שסדר שלל לכנס בגדיו

ושלל להכס במועד והתיר לו נדרו:

מטפתח הידים... שנוגעים בןן הידים בשעת אכילה:

ומטפתח כספרי... ככות שמוהניס הספרי:

למספח בןן כתיפוי מנגי העשר

וכשנא לגלח להלו השטויי כרישא שמוהנין לגלח

במועד ולריך לכנסס המינד:

ומטפתח הספן... שמנגיין בןן כשילוף מניס המרחק:

וכל העולין עמומה לעהיה... במועד מותרים לכנס בגדיהם:

ובלגני נשים... סדימים שהגניס מתעטפים בהם:

היה בלגני נשים... כלומר אחד בלגני נשים וא' בלגני חגשים שניהם מותרין לכנס:

ובתלמוד תרי... והוא שיהא לו שני תלוקים שיהא לובש אחד ומכנס אחד:

בגדי קמטין מה ין... לכנסן במועד: כמי שאין לו אלא תלוק אחד:

כיון שזרכן לעקף בגדיהן: קמטין... לקמן בפרקין: אלא קרובי של מח:

מיהו קרוביו מבגין: הוות וכו'. היתה דירה ההכל קטנה והינה מוחזקת כל

הקרובים: מהו... שישנו המחלה מוחזקת ומחלה מנפטים: ח"ל...

יבכסו המחלה היוס ומחליקין לירכס: הן דיועין... הך כשייני סוכרים שהוא מיכל שהקיל בגדיו קמטין

וכן היה דרכו של רבי יוסה להקל: חמנ... בזה החזיקו המחזיקין כל הקרובים להצרות וביבדילו למחר:

מטפתח ספריים... כל ספרי מורה ו"מ ריפתחה כל מנלחים ומפני הכבוד המספריים קאמר שמהנין אותן בפניהם ולין כבוד המספריים בך:

הלכה ג מותני קדושי נשים גיטין ושוברין דייתיקי ומתנה ופרוזבולין איגרות שום

זהבד של האכל קטנה וקרוביו רואים למדינת הים ולא ימלא בית דין אח"כ קודם שהלך כשישיה: איגרת קום

רידב"ב יר"ט ולא יגדל ב"מ' ובאכל מותר כשאין שם הערמה דהיינו שקדם אכילה לא ה' משכב האכילה והעילה ובתן האכילה מעכב האכילה והעילה והוא לא ידע שיהיה אכל ולא היה מוחזק ליתול קודם האכילה כי מי ידע שהיה אכל אם הים מעכב העטילה והכילה קודם לכן י"ב או אחר חלף ר"א רמת ח' ר"ל ח"ה יר"ט

הגמ' דלא פליגי דה"ס דכרגל מותר ובאכל אסור דקאי הכל על אכל וה"פ דכרגל כל כתר אכל מותר דדמי כמו מותר קודם הרגל ובאכל כסח כשאין שם הרגל ואכל כרגל כסח אסור משום דהיה יכול ליתול ערב יר"ט וכיוצא דקמטין ח"ד כרגל מותר כשיש שם רגל ובאכל אסור כשאין שם רגל וסח וכו'... ששם שביעית ויסודי את מעותיו וכגון שרודה הגולה לילך

ששם שביעית ויסודי את מעותיו וכגון שרודה הגולה לילך

ששם שביעית ויסודי את מעותיו וכגון שרודה הגולה לילך

ששם שביעית ויסודי את מעותיו וכגון שרודה הגולה לילך

ששם שביעית ויסודי את מעותיו וכגון שרודה הגולה לילך

ששם שביעית ויסודי את מעותיו וכגון שרודה הגולה לילך

ששם שביעית ויסודי את מעותיו וכגון שרודה הגולה לילך

ששם שביעית ויסודי את מעותיו וכגון שרודה הגולה לילך

22
Meir Gen Baruch, of Rothenburg

ספר

הלכות שמחות השלם

מאת

רבינו מאיר ב"ר ברוך מרוטנבורג ז"ל

יו"ל מכתב יד

עם מ"מ ציונים והערות

על ידי

עקיבא דוב ויעקב אהרן לאנדא

ונלוה אליו

קונטרס בעניני שמחות

פניה"ק ירושלים תובב"א

שנת תשל"ו לפ"ק

ופירש ר' אברהם ב"ר דוד דהיכא דאית ליה תרי ומיטנפי אסור לכבס שניהן
אלא אחת יכבס ותו לא, ואע"פ שהתירו לו לכבס לא יכבס אלא אחת א.

ד יין ירושלמי, בעון קומי ר' יוסי בגדי קטנים מה הן, אמר לון כמי שאין
לו אלא חלוק, אחד דמי (מו"ק פ"ג ה"ב), כלומר כי דרכן של קטנים להתלכך
בשיט ובצואה תדיר, ומיהו לא יכבס אלא אחד אחד כדפרישית א.

יח תני מטפחות ספרים אין מכבסין אותן במי רגלים אבל מכבסין
אותן בנתר ובורית מפני הכבוד (ירושלמי מו"ק פ"ג ה"ב א).

יט תניא בתוספתא (מו"ק פ"ב ה"א וה"ב) אע"פ שהתירו לספר לא
יספר ברשות הרבים אלא בצינעה, ואע"פ שהתירו לכבס לא יוליך כלים
לכובס אלא מכבס בצינעה בתוך ביתו א.

כ כלי פשתן מותר לכבסן במועד (מו"ק י"ח א'), והא דאמרינן לעיל
דאסור למאן דאית ליה תרי, מיירי בשל צמר, מתיב רבא מטפחות הידים
והספרים הני אין כלי פשתן לא, אמר ליה אביו מתני' אפילו בשאר מיני, אמר
בר הדיא לדידי חזי לי ימא של טבריא דמפקי לה משיכלי דמאני
דכיתנא בחולא דמועדא, מתקיף לה אביו ומאן לימא לן דברצון חכמים עבוד
וכו', ואע"ג דלעיל מסייע ליה אביו לר' יוחנן ומתרץ אליביה אתקפתא דרבא,
הכא משמע דלא סבירא ליה, אי נמי לעיל לאו משום דסבירא ליה כוותיה אלא
לדברי ר' יוחנן מתרץ דלא תיקשי ליה ממתני' ונראה דכך הלכה דאסור
לכבס כלי פשתן במועד מדקא מותיב ליה רבא לר' יוחנן ממתניתין, ואף
אביו אמר דילמא שלא ברצון חכמים עבוד, ולכאורה משמע דאביו ורבא
דהוו בתראי סבירא להו דאסור ולא סבירא להו כר' יוחנן ואולי לחומרא,
רבי יצחק ב"ר אשר ורבי אברהם ב"ר דוד פסקו כר' יוחנן דמותר א.

טז א) וכ"פ רמ"א או"ח סי' תקל"ד ס"א.

יז א) מיהו בגדי הקטנים ביותר שמלפפים בהם את התינוקות כתב בת"ה סי'
דמותר לכבסן אפילו ד' וה' בב"א, וכ"פ רמ"א או"ח שם.

יח א) עיי' מרדכי סוף פ"ב דמו"ק אין מכבסין במר"ג ולא במי המשרה וכו',
והביאו ברמ"א סי' קנ"ד ס"ג, וכתב במ"ב שם, דה"ה לכל תשמישי קדושה, והוכיח זאת
משופר דאמר בר"ה ל"ג א' דאין לשרותו במר"ג מפני הכבוד, ולפי"ז אף בתשמישי
מצוה כך.

יט א) עיי' להלן סוף סי' כ' שכתב רבינו דלמועד לא בעי צינעה מפני כבוד
המועד, ובב"י סי' תקל"ד כתב ליישב דכאן מיירי באבל דלא הקילו בזה אלא במועד
מפני כבוד המועד, וכ"כ בשו"ע יו"ד סי' שפ"ט לאסור בפרהסיא, ובאו"ח גבי חוה"מ
סי' תקל"ד ס"א מתיר לכבס בפרהסיא, ועיי' ברמ"א ובמג"א שם.

כ א) וכ"ד רי"ף ורמב"ם ורא"ש דאביו ורבא לא פליגי לאסור ומ"מ כתב רא"ש

וכל אלו שמכ
בעי צינעה מפני כ
וראיה מבר הדיא
דמאני דכיתנא בו
בפרהסיא על גב

כא תנו רבו
במועד דברי ר' י
כך אסור ליטול
(מו"ק י"ז ב'),
(שם י"ח א') הלן
אבל בנגוסטרי ז
בתוך ז' אסור, וז'
בימי אכלו אבל
בנגוסטרי אסור,
בחולא דמועדא
דא"כ מדאמר י
מותר, והאי דנני
בהלכות גדולות
בנגוסטרי מותר
כתוב לחומרא
תיטול צפורניה
לנגוסטרי, אבל
לעיל (שם י"ב
לגוי שבות במי
אבל היא עצמו

דהאידנא נהגו י
תקל"ד ס"ב ותנו
בפניהם ובמג"א
סוף סי' שפ"ט י
ואפי' תוך ז' ו

כא א) וכ'
הרי"ף בסוגיין.
ד) כ"כ סמ"ק ס
ב"י באו"ח סי'

כאן לשונו, ורבי יהודה פירש דגילוח דשרי ר' יוסי היינו גילוח כל הראש אבל תספורת לא שרי ומ"מ ההיא דהחולץ אין לפרשה בגילוח כל הראש דהא גילוח מיקרי ולא תספורת ז, וחר' שמואל מוורדון פירש דההיא דהחולץ איירי בתכפוהו אבליו דאמרינן (שם י"ז ב') הכביד שערו מיקל בתער ח, ולא נהירא לחר' יהודה דמיקל לא הוה קרי ליה לספר דאין זה תספורת, ועוד דדילמא תכפוהו אבליו בשבת ט' באב נמי שרי ט'.

כד ולי נראה לפרש ומה מקום שאסור לכבס ולספר בשבת ט' באב שאפילו לקטנים אסור לגדולים לספר אותם או לכבס בגדיהם, תדע דהא בטלי קצרי דבי רב כדאמרינן בפרק בתרא דתענית (כ"ט ב'), ומשמע שהיו בטלים לגמרי דמשמע שאפילו בגדי קטנים לא היו מכבסים, ועוד דהא אמרינן התם (ל' א') דתינוקות של בית רבן בטלים בט' באב דכתיב פקודי ה' ישרים משמחי לב (תהלים י"ט ט'), ואילו גבי אבילות אינן בטלין כמו שהוכחתי לעיל א, אלמא דגבי אבילות בט' באב אסור לגדולים לעשות לקטנים כל דבר שהגדולים אסורים, אם כן כמו כן אסורין הגדולים לספר לקטנים ולכבס כסותן בשבת שחל ט' באב להיות בתוכה ב, וגבי אבילות מותר לגדולים לספר הקטנים שמת אביהן או לכבס בגדיהן, וקל להבין, וזה נראה לי עיקר. L

כה הקובר את מתו אפילו שעה אחת לפני הרגל בטלה הימנו גזירת שבעה א, או אפילו לא קברוהו ישראל אלא מסרוהו לגוים לקוברו שהיו

דכיון דרש"י ותוס' ורמב"ן ורא"ש סברי לאיסור הלכתא כרבים, ועי' בט"ז סק"א וש"ך שם סק"ב דבמקצת ספרי השו"ע איתא הכי דהמתבר מתיר לאחר ז' והרמ"א אוסר, ובב"ח חידש דאף רי"ף לא התיר אלא באשה שיש לה רבוי שערות כגון צידעא ובת צידעא כדי שלא תתגנה על בעלה בשעת יציאתן מפדחתה, וכן הביא מסמ"ג וסמ"ק, והעתיקו הש"ך להלכה שם. ז) עי' תוס' יבמות שם. ח) ולפירושו היתרא דתכפוהו אבליו אינו אלא לאחר ז' וכמ"ש בסי' ט"ו לפירוש ריב"א ע"ש. ט) עי' בת"י יבמות שם דבשבת שחל ת"ב להיות בתוכה סברא היא לאסור אף בתכפוהו אבליו כיון דאינו צריך רק מעט להמתין עד שיעבור ת"ב, אבל להלכה פסק בטוש"ע או"ח סי' תקנ"א כרבינו.

כד א) עי' לעיל סי' י. ב) וכ"פ בשו"ע או"ח סי' תקנ"א סי"ד, ועי' בתרומת הדשן סי' קנ"ד שכתב דמה שאסור לכבס בשבוע זו אינה משום מלאכה אלא כדי למעט בשמחה ולהרבות האבילות והיינו טעמא דאסר מהר"ם לכבס בגדי קטנים אי משום חינוך או משום עגמת נפש כמו שקורעים לקטנים מפני עגמת נפש. ג) וכ"פ ביו"ד סי' שפ"ט ס"ב, וכן מותר לספר אותם כמ"ש בהגהות בית הלל שם.

כה א) במתני' מו"ק י"ט א' תנן הקובר את מתו ג' ימים קודם לרגל וכו', אך

זוה מצינו
כדאמרינן
וי אבלוג
שה שריא
לר' יוסי
ר באשה
כלילית,
ה שנויה
זה מביא
צפרנים
ז שאסור
זי מתיר,
שיש בו
זלו דברי
עהו עד

כו' כמ"ש
ורשב"א
לבד ליכא
זם ריב"א
י שהתירו
לאחר ז'
ז כפירוש
לא לאחר
ז שמחות
ז דריב"א
זם החזיק
ור לובשן
לא מיקרי
בל במים
ד שבעה,
זאבל ה"ג
זם גראים
ז חדשים
ז למדנו מן
זי בסימן
זם כתב

כ. הרשב"א במשנה [מ"א]
 ט"ז סימן ט"ז:
 ל. טור [עמוד רמ"א] בשם
 הרמב"ן [מורת האדם ט"ז
 עמוד רמ"א]:
 מ. שם:
 נ. בהלכות שמחות
 [למהר"ם מנוטעניג סימן
 ה':]
 ס. כתיבת מועד קטן דף
 י"ו [ע"ג] וכו' וקיימת
 דרכ חסדא:

ציונים דרמ"א

ז. דברי עצמו [דברי משה
 אות ה':]
 ח. שם:
 ט. ב"י [עמוד רמ"א ד"ה
 חסדא]:

עמרת זקנים

ח. ובזמן כל שבעה את
 האבילה פורח. מה שאין
 כן באבל חוץ שבעה אף
 למה שמעבב אבילה אסור.
 ובזמן סימן ש"צ [ע"ג א']
 שפסק כהר"ן גיאות ולבטח
 אל עמוד מן וכו' כהרמב"ן
 [מורת האדם ע"ג האל ע"ג
 אלמות עמוד רמ"א] ואפשר
 דסבירא ליה ב"י משום
 שהוא אבילות עתיקא על
 כן יש להקל כהרמב"ן.
 אמנם צ"ע בדברי הבי
 עצמו, ב"י סימן ש"צ
 [עמוד של ד"ה הנזכר]
 פוסק כדברי הר"ן גיאות
 וכתב דנקטינן כהראב"ד
 [הוא נכונה האדם שם ע"ג
 האלמות עמוד קטן והרמב"ם
 נאמן ג' נ' דאסור כל שלשים
 יום אפילו המעבב לאבילה,
 צ"ע ט"ז]:

(יג) תספורת שבוע זה. נראה דהוא הדין נעילת ציפורים
 לאסור בשבוע זה, אבל קודם לזה מותר, אפילו לפי מה שנהגו אסור
 בתספורת מן שבעה עשר בתמוז כמו שכתב רמ"א בסעיף ד' מכל
 מקום נעילת ציפורים קיל מזה, כמו שכתבו לענין אבל צי"ד סימן
 ש"ג [ע"ג ז'] דמותר במקום מלוא
 גבי אבל, הכי נמי כאן אין להחמיר
 בו בחומרת המנהג, כן נראה
 לענין: (יד) אבל דא
 בספרים. כתב מו"ח ז"ל ג"כ
 עמוד רמ"א ט"ז דבור ראשון לזה דוקא
 בשבוע שחל תשעה באב, אבל קודם
 לזה מותר בתכופו אבילות, דהיינו
 ששלמו לו שלשים צאות ימים
 דמותר ציבורם ותספורת. כתבו
 התוספות בפרק במהלך דמענית דף
 (כ"ט) [ל' נ"א ד"ה ומריהו] ואף
 על גב דשלחו משמיה דרבי יוחנן
 [שם ט"ז, צ' דלפי פשתן מותר לכבס
 במועד, מכל מקום החמיר לנו מורי
 רש"י לתם קדייניו שלנו לכבס אומם
 בשבוע שהיה זה תשעה באב קודם
 התענית, אבל היכא דחל תשעה באב
 בחמישי בשבת מותר לכבס ולספר
 מחלות ואילין מפני כבוד השבת,

אין לאכול צמר [ולשמות] י"י רק ל"ו מנין מלואם זה
 אפילו ל"ו (ל"ד) צערב תשעה באב שרי [מ"ז] ובלבד שלא יהיה
 בסעודה שמפסיק זה:
 יא. כ"מ [מ"ח] כל מי שאוכל בשר במקום שנוהגים בו
 איסור פורץ גדר הוא וישכנו נחש: הגה
 [מ"ט] ומותר לשמות כל שכן אפילו של דגש שקורים מ"ד:
 יב. י' (יג) [מ] תספורת שבוע זה אחד ראשו ואחד
 כל שער שבו אסור:
 יג. [מ"ח] ובזמן כל שמעבב את האבילה מותר:
 יד. [מ"ח] אסור לגדולים ל"ח לספר לקטנים ולכבס
 כסותם בשבת זו [שחל תשעה באב לדורות
 בתובה] י"ח: הגה ל"ו [מ"ז] מיהו נגדים שמלפפין בהם
 הקטנים לגמרי שמוציאים בהם רעי ומשמיינין בהם הני ודאי

מ"ז [מ"ז] מי שחכמהו אבילות של מת ושל שבת זו והכבוד שער מיקל בתער
 (יד) אבל לא במספרים ומכבס כמותו במים אבל לא בנתר ובחול:
 דאין להמתין עד ערב שבת מפני טורח השבת, ע"ל. והקשה צ"י [עמוד רל ד"ה ומ"ט] דבר תימה הוא להחמיר לפרס ולכבס בתשעה
 באב עצמו. ותו, דבהדיא חניא [שם] חל להיות בחמישי לפניו אסור לאחריו מותר, ואם אימתא לישמעין דכו ציוס עצמו מותר. ותו,
 דגבי חל להיות בערב שבת קתני [שם] אם לא כיבס בחמישי מותר מן המנחה ולמעלה, ומסיק דלייט עלה אביי, וכל שכן כשחל להיות
 בחמישי דודאי אסור בו ציוס אפילו לאחר מנחה. ואין לומר דמה דשרי התוספות מחלות ולמעלה היינו ציוס רביעי שהוא ערב תשעה
 באב, דהא חניא חל בחמישי לפניו אסור. ותו, דטפי יש להחמיר אחר חלות מקודם חלות. הלכך אין לסמוך על הוראה זו, ע"ל.
 ומו"ח ז"ל [ג"כ ט"ז וכו'] והא דמניא לפניו אסור היינו [שלא] לכווד שבת. ולא דק, דבהדיא
 זכר שם בצרייתא במקום שמותר לכבס היינו מפני כבוד השבת, ואם כן במקום האסור אסור אפילו לכבוד [שבת] [מ"ז]. ולענין נראה
 דברי התוספות כפשוטן נכונים, דבתשעה באב עצמו מותר אחר חלות, דאחר חלות ש"ן ליום מחר כמו שכתבו שאחר חלות נוהגים
 לשחוט ולהכין לרבי הסעודה כדאייתא לקמן [סימן תקט"ז ע"ג]. וכן הוא בהרבה דברים, וזהו ניחא קושיות צ"י למה אמרו דמותר
 לאתרוי ולא אמרו רבותא [מ"ז] דאפילו בתשעה באב עצמו מותר (ציוס) [מ"ז] אחר חלות, דהא בהא חליא, כיון דמותר ציוס מחר ממילא
 מותר ציוס שלפניו אחר חלות, דאין חלות מותרת כל כך עליו והקילו לכבוד שבת כאן לגמרי. ומה שהקשה צ"י דהא חל תשעה באב
 בערב שבת לייט אביי [מ"ז] מאן דכיבס בתשעה באב עצמו לא קשה מידי, דהתם היה אפשר לו בחמישי כדאייתא בצרייתא שם חל
 להיות בערב שבת מותר לכבס בחמישי ואם לא כיבס בחמישי מותר לכבס בערב שבת מן המנחה ולמעלה, לייט עלה אביי, נראה
 דעיקר לטותא דאביי כיון דהיה יכול לכבס בחמישי ולא כיבס, אבל חל תשעה באב בחמישי אי אפשר לו לכבס ציוס רביעי, שאין
 הישר כלל אפילו לכבוד שבת אלא בחמישי כדאייתא שם בצרייתא, או אין עליו חטא במה שזכר לכבוד שבת אחר חלות כי אי אפשר
 לו קודם לזה. ודומה לזה אמרינן גבי גלות במועד [מועד קטן י"ג, ג'] דכל שהיה אפשר לו לגלח קודם המועד אסור לגלח במועד, ואם
 לא היה אפשר מותר לגלח במועד, והכא נמי ממש כן. ואם כן הוראה זו נכונה ומסתבר, אלא דמכל מקום לדין אין להקל בכך כיון
 [מ"ז] דאין מחמירין (צ"י) [אפילו] ציוס העשירי כדלקמן [סימן תקמ"ח], על כן פשיטא שאין קולא בתשעה באב עצמו אחר חלות.
 מו"ח ז"ל [כ"ה עמוד רל ד"ה וע"ג] הסיר לולא דכרך למרחוק בשבוע שחל זה תשעה באב לכבס לו בגדי פשתן לכבוד שבת אפילו לכמה
 שבתות שהוא זרין, כיון דאחר תשעה באב לא ימלא לכבס אוחם:

ערך דהם דמהריק"ש

ט"ז ש"ף יב [שבוע זה וכו' אהרן]. ונערב שבת שלפני שבוע שחל תשעה באב להיות בחמה יש נוהגים שלא להסתפר, וכשחל תשעה באב בתלמוד יומי דבחר שבתא נכו
 לעשות כן כדי שלא יכנס מקוש לחנוכה, כן נראה לי:

ביאור הגר"א

בתורת האדם [ענין האבלות, תספורת כיצד עמוד קצת] וברא"ש [שם סימן ט'] ועיי
 ב"י סימן ש"צ ע"ג א': [ג"כ] [ע"ג י"ד] אסור בו. עיין תוספות בפרק ד
 ריבמות מ"ג א' ד"ה במקום כ"ו. אבל גירסת כל הספרים הראשונים ג'
 לספר, ופירש ח"י מאיר [הוא כבודי מועד קטן רמז תתע"ח] דבשבת שחי

[מ"ז] ובצ"ב בו. דאז מדינא אסור, כמו שכתוב בגמרא [תענית ל' א']:
 [מח] [מ"ה י"א] כל מי כו. כמו שכתוב לעיל בסעיף ט' [סימן ט] וכמו
 שכתוב בסוף נדרים פ"א ב' דתניא דברים כ"ו. ופורץ גדר כ"ו, כמו שכתוב
 בפרק י"ד דשבת [ק"י א'] ובפרק ב' דעבודה זרה [כו. ב']: [מ"ט] והנה ומותר

תבניות פנימיות
 בלתי מלאה ארון חרוץ כאלו
 מכון ירושלים

(מאוצה אשח) (Ashre 13-19)

ספר

אשרי האיש

פסקי

מזן הגרי"ש אלישיב שליט"א

שהודפסו במקומות שונים
וכאן הוברו יחדיו בסדר נכון
ע"פ סדר מועדי השנה

אורח חיים ג'
מועדים

נלקט ונסדר בס"ד ע"י

יחזקאל פיינהנדלר

בן לאאמו"ר

הג"ר חיים ישראל פסח שליט"א

מח"ס השבת אבידה כהלכה,

גנזי הקודש, באורח צדקה

שנת

ימים על ימי מלך תוסיף

לפ"ק

על פלגי מים אשר יצאו מן הים

על פלגי מים אשר יצאו מן הים

וע"כ רשאי להשתמש בכמה סדינים בבת אחת, וכגון שמניחם על רוחב המיטה, ושפיר מיקרי בגד שאינו מכובס^{קמ}. והוא הדין בבגד שמותר לעשות כן, שילבש כמה חולצות זה על גבי זה, ובלבד שיתקמטו קצת^{קמ}.

בגדים נקיים בשבת

נד. לשבת חזון נוהגים כהגר"א להתיר בגדי שבת אף אם הם מכובסים, (וכן מותר להחליף מצעים^{קמ}), אך אין היתר ללבוש בגדים חדשים, וכן אסור לגהץ בגדים לשבת זרק^{קמ}. ומי שיש לו לשבת בגד חדש ובגד שאינו מכובס, ישליך את החדש לריצפה וילבשו בשבת, וזה עדיף מאשר לכבס את הבגד הישן^{קמ}. אכן אם מדובר בבגד שאינו חשוב, יש להתיר לו לקנות חדש, וזה עדיף מאשר לכבס את הבגד^ק.

בגדים ומצעים למתארחים חוץ לביתם

נה. מי שהולך בימים אלו עם משפחתו וילדיו למקום אחר, מחוייב להביא עימו די בגדים כדי שלא יצטרך לכבס אף שטירחא גדולה היא. דלא מצינו שהתירו לכבס במקום טירחא^{קמ}. אכן המתארח בבית מלון וכדומה מותר לו להשתמש במצעים נקיים ומכובסים, ואינו צריך להשתמש במצעים ששימשו את האורחים שקדמו לו. וכן לבעל המלון מותר להחליף את המצעים והסדינים עבור האורחים המגיעים^{קמ}.

7e קטנים בבגדים מכובסים

נו. ילדים קטנים עד גיל שנים עשרה, יש להקל להלבישם בגדים מכובסים אם יש צורך בכך. ומאידך, מגיל תשע מן הראוי שיכינו בגדים מלפני ר"ח עבור שבוע שחל בו תשעה באב^ק (וראה עוד מדיני קטנים בסעיפים הבאים).

7e כיבוס לצורך קטנים

נז. חיתולים שעושים בהם הקטנים צרכיהם, ובגדי תינוקות של תינוקות המלכלכים מותר לכבס, ולא יכבס הרבה ביחד, וכבסנו בצנעה (ס' תקנא ס"ד וס"ק פג). קולא זו בכיבוס בגדי קטנים היינו עד גיל 5-6, ומש"כ שלא יכבסו הרבה ביחד הדבר אמור לאופני הכיבוס שהיו נוהגים בעבר, אך בנוגע לכיבוס הביתי במכונת כביסה לא נאמר מגבלה זו ורשאי לכבס הרבה ביחד, ומותר אף לתלות כביסה בפרהסיא כאשר ניכר

קכ. קמ"ה שו"ת אבני ישפה ח"ג סי' נח, ג. קמ"ו קונטרס בין המצרים. קמ"ז האוה"ל. קמ"ח גלאט תשס"ה עמ' 147. קמ"ט גלאט תשס"ה עמ' 147. וגלאט שפורסם בכ"ט תמוז תשס"ו. ק"י גלאט פורסם בכ"ט תמוז תשס"ו. קיא נטעי גבריא, בין המצרים, פל"ה הערה מו. קיב הליכות והנהגות, בין המצרים, עמ' 8. קיג לקנות

שהם בגדי קטנים^{קט}. כאשר הוא מכבס, לא יכבס אלא מה שהוא צריך לתשעת הימים, ואינו צריך לצמצם בזה, אלא אפילו אם יש לו ספק שמא יצטרך להם מותר לכבס. אך אם יש לו בגדים בארון אסור לכבס כלום^{קט}.

נח. ילדים בגיל קצת יותר גדול, שכבר אינם מתלכלכים בצואה וכדו' רק בחול וכדו' ואי אפשר להכין להם בגדים לכל תשעת הימים, יש להקל לכבס להם, אך בשבוע שחל בו תשעה באב ראוי להחמיר^{קט}. ואם נגמר להם הבגדים ואין מה להלבישם מותר גם בשבוע שחל בו תשעה באב, וזה אף בילדים בני שמונה^{קט}.

נט. וכשמכבסים בגדי קטנים במכונה אסור להוסיף למכונה בגדי גדולים. כמו כן אסור להשאיר בגדי תינוקות מלפני ט' ימים כדי לכבסם עם בגדי תינוקות שצריכים להם בט' הימים^{קט}.

ס. כאשר מותר לכבס בגדי קטנים אין צריך לקנות חדשים כדי להמנע מכיבוס, וכן אין צריך לקנות חיתולים חד פעמיים (טיטולים, פעמפערס), שדיך מה שאסרה תורה ואין צריך להדר לחומרות כאלו^{קט}.

גיהוץ

7 ← טא. אסור להגץ אפילו בגדים שהכינם בלבישה לתשעת הימים^{קט}. וכן אין לעצב את הבגד בקפלים בט' הימים אפילו לכבוד שבת, אך מותר להחליק את הבגד ללא מים אם יש צורך מאוד בכך^{קט}.

כיבוס כתם

סב. אם יש כתם על הבגד מותר לנקות ואפילו עם קצת מים^{קט}, וגם עם סבון, וגם שלש כתמים ויותר מותר, משום שהנקודה היא שאינו מנקה את הבגד שהרי אסור לנקות הבגד, והוא רק מנקה את הכתמים, שזה מותר^{קט}. וכן מטעם דאין בזה שמחה^{קט}. ובלי לכבס מותר להשרות כתם במים עם סבון^{קט}. אך אם יש לו בגד אחר, מן הראוי שלא לנקות אפילו כתם, אם צריך לנקותו על ידי מים^{קט}.

סג. מכונת כביסה שהתחילה לכבס לפני ר"ח אב, אין צריך לכבות המכונה בצאת

חכמה, בין המצרים, עמ' 6. וראה דין תספורת בהם סי' תקנא ס"ק פב. ק"ד לוח עיתים לבינה אב תשס"ו. גלאט תשס"ה עמ' 147. ק"ה לקנות חכמה, בין המצרים, עמ' 6. ק"ו לקנות חכמה, בין המצרים, עמ' 6. ק"ז הלכות ומנהגי בין המצרים עמ' מה הערה כד. ובגלאט שם כתבו עד גיל חמש שש. ובאוהל תמיד כת"י כתב, ששמע מרבינו שהגיל בין שש לשמונה. ק"ח לקנות חכמה, בין המצרים, עמ' 6. ק"ט נטעי גבריאל, בין המצרים, פל"ו הערה יז. ק"ס האוה"ל. ק"סא לקנות חכמה, בין המצרים, עמ' 6. וכע"ז במבקשי תורה קובץ מז עמ' 1. ק"סב לקנות חכמה, בין המצרים, עמ' 6. קונטרס בין המצרים עמ' 13. ק"סג מבקשי תורה קובץ מז עמ' ד. ק"סד גלאט תשנ"ט. ק"סה פסקי הלכות עמ' לו. ק"סו לקנות חכמה, בין המצרים, עמ' 6.

הנוכבים. וייבוש בגד

סד. בגדים מלוכלכ
לכבסם^{קט}.

צחצוח נעלים

סה. אף שאין איסור
נעליו באמצע השבוע

מלאכת יד וציורים
סז. יש לאסור מלא
ציור אין פקפוק, אך

שטיפת רצפות

סז. שטיפת רצפות
השבוע מן הראוי להו

שטיפת מכונת

סח. מותר לשטוף כ
דרכו לשוטפה אחת

ניקוי אבק מהכובע

סט. הברשת כובע נ

סירוק פאה

ע. אסור לסרק פז
משתמשים עם חומר

בגדי שבת בערב ט

עא. מותר ללבוש ב

ק"ט לקנות חכמה, בין המ
בין המצרים, עמ' 6. ק"י
המצרים, עמ' 6. ק"יב לק
חכמים תשובה תסד. גלו

הכוכבים. וייבוש בגדים במכונת ייבוש, מותר גם אחרי ר"ח^{קס"ד}.

76 סד. בגדים מלוכלכים שאם לא יכבסו אותם הם יעלו עובש ויתקלקלו, מותר לכבסם^{קס"ה}.

עחצוח נעלים

77 סה. אף שאין איסור לצחצח נעלים בימים אלו, מכל מקום אם אינו רגיל לצחצח נעליו באמצע השבוע יש להמנע מלצחצח בט' הימים, ורק בערב שבת מותר^{קס"ו}.

מלאכת יד וציורים

סו. יש לאסור מלאכת יד של בנות בקייטנות וכדומה^{קס"ז}. ובענין ציורים, הנה להתחיל ציור אין פקפוק, אך להתחיל ולגמור, יש לאסור^{קס"ח}.

שטיפת רצפות

סז. שטיפת רצפות מותרת בט' הימים, אך מי שאינו רגיל לשטוף דירתו באמצע השבוע מן הראוי להחמיר, ולצורך שבת מותר^{קס"ט}.

שטיפת מכונית

סה. מותר לשטוף מכונית בתשעת הימים, אם דרכו לשוטפה מידי כמה ימים, אך, אם דרכו לשוטפה אחת לזמן מרובה, אין לשוטפו בתשעת הימים^{ק"א}.

ניקוי אבק מהכובע

סט. הברשת כובע מהאבק שעליו, מותרת^{ק"ב}.

סירוק פאה

ע. אסור לסרק פאה בתשעת הימים, שהוא ככיבוס וגיהוץ האסורים^{ק"ג}. אך אם אין משתמשים עם חומרים מותר, דאין זה בכלל גיהוץ^{ק"ד}.

בגדי שבת בערב שבת חזון

עא. מותר ללבוש בגדי שבת מחצות היום^{ק"ה}.

קס"ד לקנות חכמה, בין המצרים, עמ' 6. קס"ה ישיב משה עמ' סד. קס"ו גלאט תשנ"ט עמ' 147. ולקנות חכמה, בין המצרים, עמ' 6. ק"ה הליכות והנהגות, בין המצרים, עמ' 10. ק"א האוה"ל. ק"ב לקנות חכמה, בין המצרים, עמ' 6. ק"ג לקנות חכמה, בין המצרים, עמ' 6. ק"ד דברי חכמים תשובה תסד. גלאט תשנ"ט. ק"ה גלאט תשנ"ט. ק"ו קרא עלי מועד פ"ד הערה יח.

זימים, י.ס. אך
וכדו' שחל נר גם
זו כן ייכים
, וכן ואין
את אם
וגם סור דקס"ד. אוי
את
אט: כות, תב, בין ובץ מז

עש"ו

עמ"י

בינ"ו

זרה בחושך אור לישרים

זרה בחושך אור לישרים

ספר

אור לציון

תשובות ג'

כולל תשובות, פסקי הלכות, וחקרי דינים
 לפי סדר השו"ע, בהלכות:
 ראש חודש, פסח, ספירת העומר, יום טוב,
 חול המועד, תעניות (או"ח תי"ז - תקס"ח)

משיעוריו וכתביו של רבינו הגדול שר התורה עמוד
 ההוראה הגאון האמיתי מרן ראש הישיבה
 רבינו **בן ציון אבא שאול** זללה"ה
 ראש ישיבת "פורת יוסף" ירושלים

יו"ל ע"י המכון שעל יד
 הישיבה הגדולה "אור לציון"
 פה עיה"ק ירושלים ת"ו

שנת יצו ה' את הברכה (חשס"ה) לפ"ק

פרק כז

דין שבוע שחל בו תשעה באב

7 א. שאלה. האם מותר לכבס בגדים בשבוע שחל בו תשעה באב.

תשובה. אסור לכבס בגדים ומגבות וכדומה בשבוע שחל בו תשעה באב. וכן מי שיש לו כתם בבגדו, אסור לו לכבס אפילו את מקום הכתם בלבד, אלא אם כן הכתם מכוער באופן שאי אפשר לצאת עם הבגד כך. ואף ניקוי יבש בכלל האיסור. וכן אין ללבוש בגד מכובס אלא אם כן כבר לכשו לפני שבוע שחל בו תשעה באב. ואף הבגדים הפנימיים בכלל האיסור. ועל כן, הרוצה להחליף בגדים במשך שבוע זה, יש לו להכין לפני שבת חזון בגדים וכן מגבות ולהשתמש בהם מעט. ויכול ללבוש כמה בגדים יחד,

כל פנים מנהג בני ספרד כדעת מרן. וראה גם בכה"ח שם אות קנ"ב. ובני אשכנז נותנים לקטן וכדעת הרמ"א, ויש שמבדילים על השכר. וראה בערוך השלחן בסימן תקנ"ו סעיף ב'. וראה גם להלן בפרק כ"ט תשובה ח' לענין חולה המבדיל בתשעה באב, ע"ש.

ואולם לענין כוס ברכת המזון, אף שגם בזה כתב מרן שמותר לשותו, מכל מקום, כיון שיש אומרים שלא לשותות יין של ברכת המזון, וכמבואר בדברי הרמ"א שם בשם מהרי"ל, וכיון שאין חיוב להביא כוס לברכת המזון לדעת מרן, כמבואר בשו"ע בסימן קפ"ב סעיף א', ואין המנהג להביא תמיד כוס לברכת המזון, (ראה בזה בספר אור לציון תשובות ח"ב פרק מ"ו הלכה כ' ובכאורים שם), עדיף שלא להביא כלל כוס יין לברכת המזון, כדי לצאת מידי ספק. וראה גם בכה"ח שם אות קנ"ב שהביא שמנהג בני ספרד לענין ברכת המזון כדעת הרמ"א, ע"ש.

א. בשו"ע בסימן תקנ"א סעיף ג' כתב, שבוע שחל בו ט' באב, אסורים לספר ולכבס, אפילו אינו רוצה ללבושו עתה, אלא להניחו לאחר ט' באב. ואפילו אין לו אלא חלוק אחד אסור, וכן המכובסים מקודם, בין ללבוש בין להציע בהם המטה. ואפילו מטפחות הידים והשלחן אסור. ונראה שאין לחלק בין כיבוס כל הבגד או חלק ממנו, אא"כ יש בזה משום כבוד הבריות אם ילך כך. וכן אין לחלק בין בגדים עליונים לבגדים פנימיים, שהכל בכלל איסור כיבוס. (וראה גם בכה"ח בסימן תקנ"א אות צ"ו). ופשוט שאף ניקוי יבש בכלל האיסור.

ועל כן יש להכין הבגדים לפני אותו שבוע, וילבשם זמן מה. וכעין מה דאיתא ברמ"א יו"ד סימן שפ"ט סעיף א' לענין אבילות. וילבשם בכדי שתקלט בהם זיעה, ואם הוא מזיע כעת די בכמה דקות, או אפילו מיד לאחר שלבש אם כבר נקלטה הזיעה, ואם לא, ילבשם כחצי שעה או שעה. ומגבות, די לנגב בהן פעם אחת. וראה בש"ך שם ס"ק ד'. וראה גם בבא"ח פרשת דברים אות ו', ע"ש. ונראה שיכול ללבוש כמה בגדים בבת אחת, שעל כל פנים נתפסה בהם זיעה, ואדם שיביאו לו בגד שלבש אחר, אפילו לא לבשו אלא על כמה בגדים, יהא הבגד מאוס בעיניו ללבושו.

ובגד לא מכובס, היינו בגד שהתלכלך בזיעה וכדו' על ידי לבישתו, אבל לא מועיל לשפשף את הבגד ברצפה, ולהחשיבו על ידי זה כאינו מכובס. דלא דמי לבגד שהתלכלך בזיעה, שכגד זה שיביאו לאדם אחר לא יהא מאוס עליו כבגד שיש בו זיעה.

ואם לא הכין לפני השבת, אין להכין בשבת, וכמבואר בבא"ח שם, שיש בזה מכין משבת לחול. ואולם יכול ללבוש בשבת בבוקר בגד אחר ממה שלבש בליל שבת, וכמ"ש בבא"ח שם, אבל לא יעשה כן אחר שחזר מבית הכנסת, לשוב ולהחליף בגדים, שאז ניכר שעושה כן בשביל יום חול, ואין להקל. וכן מגבות, כיון שרגילות להשתמש בכמה מגבות במשך השבת, יוכל להשתמש בכמה מגבות באופן שלא ניכר שעושה לצורך חול.

ומי שלובש ביום חול בגדים המיוחדים ליום חול, כגון בגדי עבודה או חולצה שאין דרך ללבושם בשבת,

כגון כמה גרביים או כמה לבנים. ומי שלא הכין לפני השבת, לא יעשה כן בשבת, משום איסור מכין משבת לחול. אולם רשאי להחליף בגדים בשבת בכוך, אך לא יחליף שוב כשהחזור מבית הכנסת או במשך היום, שניכר שעושה כן לצורך יום חול. וכן מגבות ישתמש בהן באופן שלא ניכר שמכין לצורך חול.

ומי ששכח ולא הכין כלל בגדים, צריך להשאר עם בגדי השבת, או ללבוש את הבגדים שלבש לפני שבת ולא כבסם, אף שהם מלוכלכים. ולא מועיל ללכלך בגד מכובס על ידי שפשופו ברצפה וכדומה כדי שייחשב אינו מכובס. ואין לו לכבס בגדיו או להחליפם אף שיש בהם זיעה, אלא אם כן נעשו ממש מזהמים שאי אפשר להריחם, או שהתלכלכו הרבה. ואף בגדי ילדים אסור לכבס באותו שבוע. ובגדי קטנים פחותים מגיל שש שבע שנים שהתלכלכו מותר לכבס, וכן מותר להם ללבוש בגדים מכובסים. ונעל חדשה אינה בכלל בגד מכובס, ואם קנאה לפני ראש חודש ראשי לנעול בשבוע זה. וכן מותר לצחצח נעלים בשבוע זה. L

(וראה גם בפתחי תשובה יו"ד סימן שפ"ט ס"ק ב' ובסימן שפ"א ס"ק ג', ע"ש).

ושכח להכין בגדים לפני השבת, לא יוכל ללבשם בשבת כדי שיוכל ללבשם אחר השבת, שכן ניכר שמכין לצורך חול.

7 ולענין כיבוס בגדי קטנים, בב"י שם הביא דברי

מהר"ם שאסור לכבס בגדי הקטנים בשבוע זה, וכתב על זה שלא ראינו ולא שמענו מי שנוהג כן. ואולם בשו"ע שם סעיף י"ד פסק כדברי מהר"ם וכתב, אסור לגדולים לספור לקטנים ולכבס כסותם בשבת שחל ט"ב להיות בתוכה. והרמ"א שם כתב, מיהו בגדים שמלפפין בהם הקטנים לגמרי שמוציאים בהם ריעי ומשחינין בהם, הני ודאי משרא שרי, ואפילו בגדי שאר קטנים נוהגים להקל. ובני ספרד נהגו בזה כדברי הרמ"א, וכמובא כבר בב"י שנהגו להקל בבגדי שאר קטנים, אף שאין כן דעת מרן בשו"ע.

ואם לא הכין כלל עד שבוע שחל בו ת"ב, אין לו להחליף את בגדיו אף אם מויע. ואף אם אין לו בגד שאינו מכובס אלא בגדי שבת בלבד, ישאר עם בגדי שבת ולא ילבש בגדים פשוטים מכובסים, אף שאין ראוי ללבוש בגדי שבת אלא לבעלי ברית, כמבואר בדברי הרמ"א בסימן תקנ"ט סעיף ח' ובמג"א שם ס"ק י'. ואפילו עני שאין לו אלא חלוק אחד אסור לו להחליף, כמבואר בדברי מרן שם. וראה בשו"ת רב פעלים ח"ד חאו"ת סימן כ"ט, שאף מי שטבעו להיות לו זיעה הרבה, וגם מתלכלך הרבה מחמת העסק, אין לו להחליף הבגדים ללבוש מכובס אפילו אחר כמה ימים, ע"ש. ואדם העובד במקום ציבורי, וחושש לריח הזיעה שיצא ממנו, יכול לשים בושם המונע ריחות כאלו. ורק מי שיוצא ממנו ריח הרבה עד שנעשה מוזהם או שהבגד התלכלך הרבה, נראה שהוא כמו שהתלכלך בטיט ובצואה שיותר לרחוץ אף בתשעה באב, כמבואר בשו"ע בסימן תקנ"ד סעיף ט', וא"כ הוא הדין שיותר לו להחליף הבגד או לכבסו אם אין לו בגד אחר. וגדול כבוד הבריות. וכל שכן גרביים שאם הגיעו למדה שכבר אי אפשר ללבושם, שרשאי להחליף. וכן מי שאין לו אלא זוג אחד, ואי אפשר לו לילך ללא גרביים, וכבר לא יכול ללבושם, שרשאי לכבסם. והוא הדין לשאר בגדים, שהדבר תלוי אם יכול לילך בלעדיהם, וכגון גופיה שיכול להסירה ואינו ניכר שהסירה, או שאינו יכול בלעדיהם, שאז רשאי לכבסם.

ואף שמשמעות דברי הב"י והרמ"א דהיינו בגדי קטנים עד י"ג שנה, כתב הלבוש שם, דהיינו בני כ"ג שנים, ע"ש. וכן כתב בחיי אדם כלל קל"ג סעיף י"ח. וכן כתב בבא"ח פרשת דברים אות ו' שכן המנהג, ע"ש. ונראה דמה שכתבו הפוסקים דבגדי קטנים היינו כבני ג' שנים, היינו בזמננו, שכני ג' שנים היו פחות מלכלכים, ולא היו מקפידים כל כך להחליף להם, אבל כיום שמקפידים יותר להחליף לבני ג' וד' שנים, ופעמים שאף מחליפים להם כמה פעמים ביום, יש להקל לכבס בגדיהם עד גיל שש שבע שנים, שאז שומרים יותר על בגדיהם. וכמדומה שבילד רגיל, מגיל שש בגדיו שומרים יותר, ואין מכבסים בגדיו של זה אלא כשהוא בגיל חמש, וגם מותר אז ללבוש מכובס. וילד שמשתובב הרבה, גם בגיל שש ושבע שנים בגדיו

ב. שאלה. האם מותר לגהץ בגדים בשבוע שחל בו תשעה באב. תשובה. אין לגהץ בגדים בשבוע זה.

ג. שאלה. האם נשים או ילדים מותרים להסתפר בשבוע שחל בו תשעה באב. תשובה. נשים מותרות להסתפר בשבוע שחל בו תשעה באב, ומכל מקום, טוב לדחות את התספורת לאחר תשעה באב אם לא מוכרחות להסתפר כעת. ובכל אופן אסור לגדולים לספר ילדים בשבוע זה.

מלוכלכים ומותר לכבסם. ובלבד שבגדים אלו התלכלכו ממש, כגון שנשפך עליהם מרק וכדומה. (וראה גם בכה"ח שם אות קע"ח, וע"ש).

וראה במג"א שם ס"ק ל"ט שהביא שלא יכבסו הרבה בגדים יחד. וכן כתב בבא"ח שם. ואולם במכונת כביסה, שהכל עסק אחד הוא ועושה הכל בבת אחת, אפשר ליתן אף הרבה בגדים יחד, ואת התליה לייבוש יעשו מעט מעט.

ונראה שאף אפשר להקל בת"ב לאחר חצות לכבס בגדי חינוקות. אבל סתם בגדים אין לכבס כלל בת"ב, ואף לא להכניסם למכונת כביסה. ולפני חצות אין להתעסק בכיבוס כלל. וראה להלן בפרק כ"ט תשובה י"ד שאף להדיח כלים אין להדיח לפני חצות, שלא יסיח דעתו מהאבילות. וראה עוד בבאר היטב בסימן תקנ"א ס"ק ל"ו, ע"ש.

ונעלים חדשות אינן בכלל בגד מכובס. ועל כן אין איסור לנועלם בשבוע זה. ומצד שהחיינו, הרי אין מברכים ברכת שהחיינו על נעליים כמבואר בשו"ע בסימן רכ"ג סעיף ו' וכאחרונים שם. ונתבאר לעיל בפרק כ"ו תשובה ב' שאין לקנות או לייצר נעלים חדשות מראש חודש אב, ע"ש. וראה עוד שם לענין נעלי גומי חדשות לתשעה באב.

וכן מותר לצחצח נעלים כשצריכים צחצוח בשבוע זה, ואין זה בכלל איסור כיבוס, וכן מותר להבריח כובע בשבוע זה. L

ב. בשו"ע בסימן תקנ"א סעיף ג' כתב, וכיבוס שלנו מותר, אבל גיהוץ שלנו אסור. וכלי פשתן אין בהם משום גיהוץ, והרי הם ככיבוס שלנו ומותר. והני מילי לגוהצן ולהניחן עד אחר ט' באב, אבל אסור ללובשן בשבוע זה. ונהגו לאסור אפילו כלי פשתן ואפילו

בכיבוס שלנו. עכ"ל. ובכ"י הביא בשם הערוך שפירש גיהוץ, שמעבירין על הבגדים אבן חלקה להחליקן. והוא הפירוש המוכב בשו"ע שם. (ולהלן כתב בשו"ע שיש מי שפירש שגיהוץ היינו מים ואפר או נתר ובורית, וכיבוס היינו במים לבד, וכמ"ש הנימוקי יוסף, והביאו בכ"י שם). ועל כן אין לגהץ בגדים בשבוע שחל בו תשעה באב, בין לגהץ וללבוש ובין לגהץ ולהניח אחר ת"ב. ואפשר שבגדים שאינם לבנים מותר לגהץ. וראה בזה בכ"י שם, ובשו"ע יו"ד סימן שפ"ט סעיף ה' ובכ"י שם, ע"ש.

ג. שבוע שחל בו ט' באב אסורים לספר ולכבס. וכתב בפרי מגדים שם כמשב"ז ס"ק י"ג, דאיש ואשה שוין בתספורת לאסור, וכמו לענין אבילות שהשוה הרמ"א ביו"ד סימן ש"צ סעיף ה' אשה לאיש, ע"ש. וכן כתב בשו"ת נודע ביהודה חיו"ד סימן צ"ט, שאף אשה אסורה להסתפר, ע"ש. וכן פסק במ"ב שם ס"ק ע"ט כדברי הפרמ"ג, ע"ש.

אולם נראה דבנות ספרד יכולות להקל בזה. שהרי לדעת מרן בשו"ע יו"ד שם, אשה מותרת להסתפר לאחר שבעה, ואף בתוך השלשים מותרת להסתפר, ובודאי שאין שבוע שחל בו תשעה באב חמור יותר משלשים ימי אבילות, (וראה גם בכנה"ג בהגב"י אות י"ג ובמאמר מרדכי סימן תקנ"א ס"ק י"ב), וכיון שאין האשה אסורה בתספורת בשלשים ימי אבילות, אף בשבוע שחל בו תשעה באב מותרת להסתפר. ואמנם יש מקום לומר דשאני אבילות שמותר אף לכבס לאחר שבעה, כמבואר בשו"ע בסימן שפ"ט סעיף א', משא"כ בשבוע שחל בו שאסור בכיבוס. (וראה ביבמות דף מ"ג ע"א וכתוס' שם ד"ה במקום שמותר לכבס). מכל מקום יש לחלק בין כיבוס שבו אין סברא לחלק בין איש לאישה לבין תספורת שנוול הוא